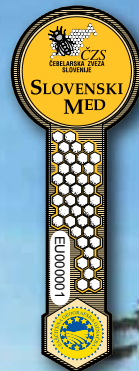

Slovenski št. 12 **čebelar**

letnik CXVI – december 2014

ISSN 0350-4697

**Zimsko zatiranje
varoj je uspešno le,
ko ni pokrite zalege!**

Sublimiranje oksalne kisline

Mali panjski hrošč (*Aethina tumida*)

Glasujte za Marijo Sivec kot Slovenko leta!

Izdelano s smislom za detajle

Delovni čas trgovine:
od ponedeljka do petka:
9.00 - 12.00
13.00 - 17.00

24.12.14 9.00 - 13.00
31.12.14 9.00 - 12.00
02.01.15 zaprto

Trgovina je v decembru
ob sobotah ZAPRTA.

MODELI ZA VLIVANJE SVEČ

**NAROČENO BLAGO
VAM LAHKO
ODPOŠLJEMO
S PAKETNO POŠTO.**

Pri gotovinskem nakupu čebelarске opreme v vrednosti več kot 50 EUR
priznamo čebelarjem z veljavno
čebelarско izkaznico 4 % popusta.

LOGAR TRADE d.o.o., Poslovna cona A 41, SI-4208 Šenčur
Tel.: 04 25 19 410, info@logar-trade.si, www.logar-trade.si

KIPGO

ČEBELARSKA OPREMA

BATUJE 83, 5262 ČRNIČE

☎ (05) 368 45 80, ☎ (05) 368 45 81

GSM 051 614 683

www.kipgo.net; kipgob@gmail.com

PE LUKOVICA, BRDO 8, 1225 LUKOVICA

☎ (01) 729 61 30, e-mail: cebelarna.lukovica@gmail.com

PRIPOMOČKI ZA ODKRIVANJE SATOV
- CEDILA
- KADILNIKI
- ZAŠČITNA OPREMA
- PANJI IN OPREMA
- SATNICE
- OSTALI ČEBELARSKI
PRIPOMOČKI

NAROČENO
POŠLJEMO
TUDI PO
POŠTI!

**NUDIMO
IZDELAVO
SATNIC
IZ VAŠEGA VOSKA**

- MIN. KOLIČINA VOSKA
10 KG

**IZPARILNIK ZA
OKSALNO KISLINO**

Video o delovanju
izparilnika na naši
spletni strani!

**TOPLLOTNE
OMARE ZA
SEGREVANJE
MEDU**

10% NA
TOPLLOTNE
OMARE IZ
ZALOGA

IZDELUJEMO:
- PRAŠILČKE: 3S,
4S, 5S, 7S
- PANJE AŽ: 9S, 10S
po naročilu 11S, 12S
- PANJE AŽ 3E 9S,
10S, po naročilu 11S
- PANJI AŽ KOZINC
11+3

URNIK

BATUJE	PE LUKOVICA
pon-pet 8.00-11.30	pon-pet 9.00-13.00
12.30-16.30	13.30-17.00
sob. ZAPRTO	sob. 8.00-12.00

Vsem čebelarjem in
čebelarčkam se ob koncu
leta zahvaljujemo za
zaupanje.

Želimo vam lepe božične
praznike ter veselo,
zdravo in medeno
leto 2015!

**CISTEJŠI
CVETNI PRAH**

OSMUKALNIKI ZA CVETNI PRAH ZA
AŽ IN LR PANJ
VEČJA KOLIČINA CV.
PRAHU
IZDELUJEMO PANJE
AŽ Z NOTRANJIM
SMUKALNIKOM

15%
POPUSTA NA
IZSTAVNE
EKSPONATE

**MODELI
ZA
VLIVANJE
SVEČ**

Čebelarjem z
veljavno članško
izkaznico priznamo 4%
popusta pri gotovinskem
nakupu v vrednosti nad 50
EUR v naših prodajalnah.

EMBALAŽA ZA MED:
- STEKLENA
- PLASTIČNA
- KARTONSKA
- POKROVČKI

ZABOJNIKI ZA
PREVOZ AŽ IN LR
PANJEV PANJEV

UVODNIK

Čenjene čebelarke in cenjeni čebelarji!

Za letošnjo katastrofalno slabo čebelarstvo letino številni pravijo, da jo moramo čim prej pozabiti in z zaupanjem gledati v prihodnost, saj slabša od letošnje prihodnja skoraj ne more biti. Tega mnenja so tudi naši kolegi v preostalih evropskih državah. Apeninski polotok se razteza več kot 1000 km od severa proti jugu, kljub temu pa italijanski čebelarji nikjer niso dobro točili. Edina dobra stran za čebelarje so višje cene italijanskega medu. Če naredimo bilanco, hitro vidimo, da so v rdečih številkah vsa čebelarstva – od malih, srednjih do velikih. Najtežje breme nosijo tisti, ki jim je čebelarstvo poklic in edini vir preživetja. Eden izmed naših večjih vzrejevalcev matic mi je povedal, da je med sezono za vsako čebeljo družino porabil 25 kg sladkorja. To leto si bomo zapomnili tudi po zgodnjem množičnem pojavu varoj. Na Goriškem sem jih že junija v trotoviski zalegi našel nenavadno veliko, zato sem slutil, da bo poletno zatiranje izjemno težavno, še posebej za tiste, ki uporabljamo ekološka sredstva, na primer timol. Letos padanju varoj kar ni hotelo biti konca. Kdor pri tem delu ni bil dosleden in je samega sebe prepričeval, da se ni česa bati, je že oktobra opazil, da je v nekaterih panjih samo še zalega, čebel pa ni več. Zdaj je čas zimskega zatiranja z oksalno kislino in nobenega dvoma ni, da ga moramo vzeti skrajno resno. Verjetno je večino čebelarjev vznemirila nedavna novica, o odkritju žarišč malega panjskega hrošča v Kalabriji. Osebo pa me je pretresla novica, iz novembrskega posvetovanja italijanskih čebelarjev, da jim ga kljub vsem naporom ni uspelo uničiti. Nasprotno, pojavile so se nove okužbe na Siciliji. Na omenjenem posvetovanju so nas seznanili tudi s širjenjem azijskih sršenov iz krajev ob Liguriji proti vzhodu in jugu Italije. Kljub vsemu temu je bilo letos v organizaciji ČZS kar nekaj razveseljivih dogodkov, od katerih naj omenim projekt »Od setve do žetve – kar sejemo to žanjemo«. Šlo je za promocijo ajde kot medovite rastline in hkrati poljščine, ki lahko s svojim žlahtnim zrnjem obogati našo prehrano. Žal pa

Fotografija na naslovnici: Zimsko zatiranje varoj s kapanjem raztopine oksalne kisline izvajamo dopoldne, ko je temperatura v okolici čebelnjaka približno 4–8 °C in so čebele v panju še v rahli gruči. Poleg tega je zelo pomembno, da je čebelja družina brez zalege, kajti oksalna kislina ne uničuje varoj z zalegi.

Foto: Boštjan Tovornik

UVODNIK

Franc Šivic	393
OHRANIMO ČEBELE	396
IZ ZNANOSTI IN PRAKSE	
Nataša Lilek in Mag. Andreja Kandolf Borovšak: Mednarodni simpozij o kakovosti čebeljih pridelkov (II. del)	397
Nataša Lilek: Simpozij o cvetnem prahu	398
Dr. Peter Kozmus: Z javne razprave o številu čebel	399
Dr. Peter Kozmus: Spodbujanje osnovne odbire in menjava čebeljih matic v letu 2014	400
Boštjan Noč: Z javne razprave »Medved in čebele«	401
Franc Šivic in Marko Borko: Novice iz sveta	401
DELO ČEBELARJA	
Andreja Smrdelj: V zimskih dneh ne bomo počivali	403
ZDRAVJE ČEBEL	
Vlado Augustin: Sublimiranje oksalne kisline	405
Vlado Augustin: Razprava o uporabi pripomočkov za zatiranje varoj	406
Vlasta Jencič: Mali panjski hrošč (<i>Aethina tumida</i>)	407
Milan Meglič in Janez Gregori: 15 let sonaravnega zatiranja varoj pri ČD Kranjska Gora	409
Mag. Ivo Planinc, dr. vet. med.: Veterinarski nasveti za december	410
ZGODOVINA ČEBELARSTVA	
Janez Gregori: 280. obletnica rojstva Antona Janše	411
PREDSTAVITEV ČEBELARJA	413
OBLETNICE	417
OBVESTILA ČZS	419
MALI OGLASI	426
V SPOMIN	428

INDEX

EDITORIAL

Franc Šivic:	393
SAVE THE BEES	396
FROM SCIENCE AND PRACTICAL WORK	
Nataša Lilek and Andreja Kandolf Borovšak, MSc: International Symposium on Quality of Bee products Part II	397
Nataša Lilek: Symposium on Pollen	398
Peter Kozmus, DSc: From The Public Debate On the Number of Bees	399
Peter Kozmus, DSc: Promoting Basic Selection and Replacement of Queen Bees in 2014	400
Boštjan Noč: From the Public Debate "Bears and Bees"	401
Franc Šivic and Marko Borko: World News	401
BEEKEEPER'S WORK	
Andreja Smrdelj: We Will Not Rest During Winter	403
BEES' HEALTH	
Vlado Augustin: Sublimation of Oxalic Acid	405
Vlado Augustin: The Discussion On the Use of Devices for the Varroa Control	406
Vlasta Jencič: Small Hive Beetle (<i>Aethina tumida</i>)	407
Milan Meglič and Janez Gregori: 15 Years of Sustainable Suppression of Varroa in Beekeeping Society of Kranjska Gora	409
Ivo Planinc, MSc, DVM: Veterinary Advice for December	410
HISTORY OF BEEKEEPING	
Janez Gregori: 280th Anniversary of the Birth of Anton Janša	411
PRESENTATION OF A BEEKEEPER	413
ANNIVERSARIES	417
ANNOUNCEMENTS BY BEEKEEPING ASSOCIATION OF SLOVENIA	419
SMALL ADS	426
IN MEMORIAM	428

je brez čebelarjev minila neka druga množična akcija: pogozdovanje gozdov, ki jih je poškodoval žled. Akcije se je 15. novembra 2014 udeležilo približno 800 tabornikov in gozdarjev. Podobno akcijo bi kazalo ponoviti prihodnje leto s sadikami medovitih dreves.

V svoji več kot pol stoletja trajajoči čebelarški dejavnosti sem doživel že veliko slabih in tudi dobrih medenih letin. Čebelar, ki je iz pravega testa, nikoli ne obupa, saj se s čebelami ne ukvarja samo zaradi polnih posod medu, ampak predvsem zato, ker ima čebele rad in ker si brez njih ne more predstavljati polnosti življenja. Zato naj ob koncu vsem stanovskim kolegicam in kolegom zaželim, da kljub opisanim težavam in nevarnostim vztrajajo pri ljubečem odnosu do svojih varovank, vodstvu ČZS pa, naj še naprej tako uspešno kot v tem letu nadaljuje svoje delo v dobro slovenskega čebelarstva.

Franc Šivic

**Misli mi uhajajo med iskrene ljudi,
med prijatelje ... Vam je namenjeno
veliko dobrih želja, ki niso zveneče,
vendar za prihajajoče praznike
prinašajo kar največ sreče.**

V svojem imenu, v imenu vodstva in zaposlenih
na ČZS želim MIRNE BOŽIČNE
PRAZNIKE, SREČNO in ZDRAVO
ter PREDVSEM MEDENO LETO 2015!

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Foto: Martina Mohorič

Glasujte za Marijo Sivec kot Slovenko leta!

ČZS je uredništvu revije JANA za SLOVENKO LETA, ki jo ta razglašala že več kot 25 let, predlagala čebelarko Marijo Sivec. Uredništvo Jane je našo kandidatko uvrstilo v ožji izbor desetih finalistk. Zmagovalko bo odločilo glasovanje. V obrazložitvi svojega predloga smo zapisali: Marija Sivec, Kobarid, poklicna čebelarka, gradbeni tehnik, čebelarstva mojstrica, slikarka, mentorica v čebelarških krožkih, predavateljica, predsednica kluba čebelarških mojstrov ... Več na <http://lucka-sp.si/>.

- Marija Sivec čebelari že 28 let,
- je poklicna čebelarka,
- je med večjimi čebelarji v Sloveniji,
- čebelari s štirimi različnimi panjskimi sistemi (AŽ-, LR-, DB- in Zandrovimi panji), to pa je velika redkost, saj večina čebelarjev čebelari z enim oz. največ dvema panjskima sistemoma,
- 11 let je vzrejevalka matic kranjske sivke, kljub temu da je velika večina vzrejevalcev moških, ženske pa so velika izjema,
- 11 let je mentorica čebelarskega krožka,
- je terenska svetovalka Javne svetovalne službe v čebelarstvu (med več kot 80 terenskimi svetovalci so samo tri ženske),
- je prva ženska, ki je v več kot 110-letni zgodovini Slovenskega čebelarja pisala mesečna navodila za čebelarje (Slovenski čebelar je po podatkih NUK najstarejša redno izhajajoča revija v Sloveniji),
- v Slovenskem čebelarju objavlja strokovne članke,
- je predavateljica na področju čebelarstva,
- je prva ženska, ki je postala predsednica kluba čebelarških mojstrov,

Foto: Arhiv Marija Sivec

- bila je prva ženska v Sloveniji, ki si je pridobila naziv čebelarstva mojstrice (zdaj se s tem nazivom ponašajo tri), poleg vsega tega pa je tudi slikarka.

Za svojo izbranko lahko **glasujete s kuponi iz revije JANA** (vsa navodila so v reviji Jana ali na spletni strani www.jana.si) ali pa po telefonu na številko 4567 pošljite SMS s ključno besedo SLOVENKA + številko kandidatke. Številka naše kandidatke Marije Sivec je 9. **Torej pošljite na številko 4567 SMS z vsebino SLOVENKA 9.** Rok za glasovanje je do 15. januarja 2015.

Spoštovane čebelarke in cenjeni čebelarji, zdaj smo na potezi MI. Pokažimo svojo pripadnost čebelarstvu in glasujemo za našo kandidatko Marijo SIVEC. Vsak naš glas šteje – več ko nas bo glasovalo zanjo, večja bo možnost, da postane **ČEBELAR-KA MARIJA SIVEC SLOVENKA LETA!**

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Izdelava obeskov iz voska

1. POTREBUJEMO: prečiščen vosek, nerjavečo posodo z lijem za topljenje voska, modelčke za vliivanje, tanko vrvico, škarje, vir toplote. Če voska ne bomo topili neposredno na viru toplote (kar je sicer bolj priporočljivo), potrebujemo še posodo z vodo, v katero bomo postavili posodo z voskom.

POSTOPEK: Vosek stopimo neposredno na viru toplote ali v posodi z vodo do tekočega stanja in pazimo, da se ne pregreje. Medtem pripravimo pribl. 20 cm dolgo vrvico ali nekoliko krajšo. Oba konca vrvice zvežemo, da nastane krog. Tega na vozlu stisnemo skupaj, da se vrvici dotikata druga druge ali sta tesno skupaj. Ta del položimo v skrajni zgornji del kalupa in ga nekoliko pritisnemo na dno. V kalup do

roba nalijemo vosek in počakamo, da se strdi, nato pa ga odstranimo iz modela.

POZOR! V posodi z voskom ne sme biti vode, saj v nasprotnem lahko skipi!

2. POTREBUJEMO: svečo iz voska, vžgalice, posodo z mrzlo vodo, vrvico, škarje, šilo.

POSTOPEK: Svečo prižgemo in jo nagnjeno držimo nad posodo z vodo. Vosek naj kaplja v vodo tako, da se kaplje v vodi sprijemajo. Ko dobimo želeno velikost mase (voska), prenehamo in maso poberemo iz vode. Z vročim šilom jo preluknjamo, skozi luknjico napeljemo vrvico in jo zavežemo.

Anica Košir Kropivšek

Foto: Anica Košir Kropivšek

Foto: Anica Košir Kropivšek

Ambroževe svete maše

Dob pri Domžalah – ČD Krtina Dob: Letošnja sveta maša bo **v nedeljo, 14. decembra 2014, ob 10. uri, v farni cerkvi svetega Martina v Dobu.** K zahvalni maši v spomin na svetega Ambroža in vse pokojne čebelarje vabimo vse čebelarke, čebelarje in ljubitelje čebel. Čebelarska društva vabimo, da se maše udeležijo s svojimi prapori.

Oplotnica – ČZ Slovenske Konjice: Ob godu zavetnika čebelarjev sv. Ambroža vas vabimo na srečanje čebelarjev in župljanov. Srečanje bo **v nedeljo, 7. decembra 2014, ob 10. uri, v župnijski cerkvi sv. Janeza Krstnika v Oplotnici.**

Stari trg pri Ložu – ČD Loška dolina: Vse čebelarje vabimo, da se **7. decembra 2014, ob 10. uri, v župnijski cerkvi sv. Jurija v Starem trgu pri Ložu** v čim večjem številu udeležijo čebelarske svete maše. Zaželeno je, da se ČD maše udeležijo s svojimi prapori. Lepo vabljeni!

Na Brunku – ČD Radeče, Šentjanž in Sevnica: Vljudno vabimo vse čebelarke in čebelarje, da se **v soboto, 6. decembra 2014, udeležijo tradicionalnega 8. Ambroževega pohoda in zahvalne svete maše**, s katero bomo počastili spomin

na čebelarskega zavetnika sv. Ambroža. Zbor pohodnikov bo ob 8. uri pri Caffè Galeriji Radeče (SPAR), zahvalna maša pa ob 10. uri na Brunku. Vabljeni!

Vransko – ČZ Spodnje Savinjske doline: Vabimo vse čebelarje in čebelarke ter člane njihovih družin na zahvalno sveto mašo v počastitev našega zavetnika sv. Ambroža. Obred bo **v nedeljo, 14. decembra 2014, ob 10. uri, v župnijski cerkvi sv. Mihaela na Vranskem.** Pričakujemo, da se bodo čebelarska društva maše udeležila s prapori.

Nova Štifta pri Gornjem Gradu – ČD Gornji Grad: Vabimo Vas na tradicionalno, že 10. čebelarsko sveto mašo v čast našemu zavetniku sv. Ambrožu. Obred bo **v nedeljo, 7. 12. 2014, ob 10. uri, v romarski cerkvi Marije Zvezde v Novi Štifti pri Gornjem Gradu.** Vabljeni vsi čebelarji in ljubitelji čebelarstva. Posebno vabilo velja praporščakom čebelarskih društev, saj želimo, da bi naše praznovanje polepšali s prapori. Po maši bo sledilo tudi družabno srečanje. Dodatne informacije po tel. št.: 041/793 520 (g. Rop).

Sklepna prireditve projekta »Od setve do žetve, kar sejemo, to žanjemo« na sejmu Narava - zdravje

Na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani smo v okviru sejma Narava - zdravje 14. novembra 2014 pripravili novinarsko konferenco in sklepno prireditev projekta »Od setve do žetve, kar sejemo, to žanjemo«. S tem smo želeli javnosti predstaviti rezultate tega projekta, ki so plod odličnega sodelovanja med vsemi partnerji. Dijaki kmetijskih in živilskih šol iz Maribora, Nakla, Novega mesta in Šentjurja so ob tej priložnosti iz ajdove moke spekli raznovrstno pekovsko pecivo in bogato obložili stojnico ČZS, JSSČ, tako da so obiskovalci sejma vse dni lahko poskušali pekovske izdelke iz ajde.

Medijem smo predstavili posebno kreativno mapo, s katero vabimo otroke, stare od 9–12 let, k sodelovanju na natečaju za najbolj domiselne in najizvirnejše likovne motive. Predsednik ČZS g. Boštjan Noč je ob koncu dogodka vsem partnerjem, ki so se pridružili projektu, podelil priznanja za uspešno sodelovanje. Priznanja so prejeli: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije, Biotehnični center Naklo, Grm Novo mesto – Center biotehnike in turizma, Biotehniška šola Rakičan, Šola za hortikulturo in vizualno umetnost iz Celja, Šolski center Šentjur, Izobraževalni center Piramida iz Maribora, Tiskarna Medium, d. o. o., Ato-

Foto: Andrej Jernej

tech, d. d., Dergan razvoj in svetovanje, Vimosa, d. o. o., in Trajnice Golob Klančič. Novinarsko konferenco smo sklenili z odličnim glasbenim nastopom pevske skupine dijakin Šole za hortikulturo in vizualne umetnosti iz Celja in gdč. Neli Kos Zidar, ki je skupino spremljala na citrah.

Po novinarski konferenci smo prisluhnili poučnim in zanimivim predavanjem dr. Blanke Vombergar z naslovom »Ajda v prehrani – med tradicijo in sodobnimi trendi« ter ge. Marije Kalan, ki je govorila o pridelavi ajde v preteklosti in sedanjosti. Izobraževalni center Piramida iz Maribora je na stojnici ČZS, JSSČ predstavil medenjake iz navadne in tatarske ajde (recept si lahko ogledate spodaj).

Nataša Klemenčič Štrukelj

Medenjaki iz navadne ajde

V teh predprazničnih dneh vam ponujamo recept za medenjake, ki so lani zmagali na natečaju in prejeli laskavi naziv Zlati medenjaki, saj želimo, da tudi v vaši kuhinji zadiši po medenjakih.

Sestavine:

- 250 g navadne ajdove moke
- 100 g mletih mandljev
- 65 g tekočega surovega masla
- 1 jajce (50 g)
- 125 g sladkorja
- 75 g ajdovega, kostanjevega ali gozdnega medu
- 50 g sesekljanih arancinov
- žlička pecilnega praška (6 g)
- žlička sode bikarbone (6 g)
- čokolada za preliv (po želji)
- olupljeni mandlji

Priprava:

Maslo, jajce in sladkor penasto stepemo. Vmešamo med in arancine. Moko zmešamo s pecilnim praškom, jo presejemo na stepeno jajčno zmes in zamesimo gladko testo. Iz testa oblikujemo majhne kroglice in jih postavimo na pomaščen pekač. Pečemo 15 minut na 180 °C, nato jih pustimo še 60 minut, da se ohladijo. Pečene medenjake lahko prelijemo s čokolado ter nanje položimo mandlje.

Foto: Blanka Vombergar

Vir: Vombergar, B., Kreft, I., Horvat, M., in Vorih, S. (2014): Ajda. Ljubljana: Založba Kmečki glas.

Mednarodni simpozij o kakovosti čebeljih pridelkov (II. del)

Nataša Lilek*, natasa.lilek@czs.si, in Andreja Kandolf Borovšak**, andreja.kandolf@czs.si

Mednarodni simpozij o kakovosti čebeljih pridelkov je v svojem drugem delu namenil večjo pozornost tako medu kot tudi drugim čebeljim pridelkom (cvetni prah, propolis, matični mleček). Ugotovili smo, da se tudi strokovnjaki drugih držav spopadajo z enakimi izzivi glede določanja kakovostnih standardov omenjenih čebeljih pridelkov. Za te čebelje pridelke namreč niti na ravni Evropske unije niti na svetovni ravni ne obstajajo standardi kakovosti. Le nekaj držav (Brazilija, Bolgarija, Poljska, Švica, Turčija, Kitajska) ima svoje nacionalne standarde, vendar teh nikakor ni mogoče prevzeti za oblikovanje mednarodnih, svetovnih meril kakovosti, saj jih je premalo in so specifični za vsako državo posebej. Brez vzpostavljenih standardov in njihovega spremljanja pa ne morejo biti zagotovljene kakovost, varnost in pristnost teh čebeljih pridelkov. O predlogih za standardizacijo meril kakovosti za cvetni prah in matični mleček so že v letih 2008 in 2009 razpravljali člani delovnih skupin Mednarodne komisije za med (IHC), vendar koraka dlje od predloga standardov kakovosti, žal, še niso storili. To je najverjetneje posledica premajhnega števila rezultatov analiz tovrstnih pridelkov, saj nekatere države ne razpolagajo z bazami podatkov o njihovi kakovosti, varnosti in pristnosti. Teh podatkov doslej tudi v Sloveniji nismo imeli, vendar v okviru raziskovalnega dela na ČZS že dve leti zapored spremljamo in oblikujemo svojo bazo podatkov o kakovosti slovenskega cvetnega prahu. Treba je namreč preveriti, ali je mednarodni predlog za standardizacijo meril kakovosti ustrezen tudi za slovenski cvetni prah. Predlog je bil podan na podlagi do zdaj znanih podatkov o kakovosti cvetnega prahu, vendar so analize doslej po večini izvajali v državah, v katerih so botanične in podnebne razmere zelo različne od razmer v Sloveniji.

Tokrat so največ prispevkov o spremljanju kakovosti cvetnega prahu in matičnega mlečka pripravili Grki. **Andreas Trasivulu** iz laboratorija za čebelarstvo na Univerzi Aristotel v Solunu je predstavil, kako so se lotili oblikovanja standardizacije za grški cvetni prah in matični mleček. Najprej so seveda preučili vse dejavnike, ki lahko vplivajo na cvetni prah in matični mleček, nato pa so ovrednotili analitske metode ter analizirali dovolj veliko število vzorcev s 34 raz-

ličnih območij v Grčiji. Določali so vsebnost vode, maščob, beljakovin, ogljikovih hidratov, pri matičnem mlečku pa še vsebnost 10-hidroksi-dekanojske kisline (10-HDA). Rezultate analiz so primerjali s predlogom mednarodnih meril kakovosti in ugotovili, da se pri matičnem mlečku razlikujejo po vsebnosti beljakovin in sladkorjev, pri cvetnem prahu pa se je največja razlika pojavila zaradi biotske pestrosti oz. raznovrstnosti cvetnega prahu na posameznih območjih in zaradi vsebnosti sladkorjev, saj čebele za izdelavo grudice cvetnega prahu temu dodajo nekaj nektarja ali medu.

Portugalski strokovnjaki (Tomás, A., in sod.) so raziskovali hranilno vrednost in antioksidativno učinkovitost cvetnega prahu izkopenca. Analizirani vzorci izkopenca so pokazali, da je ta zelo bogat vir prostih in vezanih aminokislin z vsebnostjo prolin kot najbolj zastopane aminokisline. Ugotovili so tudi njegovo veliko antioksidativno učinkovitost, ki je povezana zlasti z veliko vsebnostjo fenolnih spojin.

Christina Kast iz Švice je preverjala mikrobiološko stabilnost svežega cvetnega prahu, pakiranega v razmerah spremenjene atmosfere z ogljikovim dioksidom in dušikom. Ker se povpraševanje po svežem cvetnem prahu na tržišču povečuje, bi bilo treba preveriti predvsem načine distribucije in tako preprečiti mikrobiološko kvarjenje peloda. Ugotovili so, da svež cvetni prah, ki je pakiran v razmerah spremenjene atmosfere, ostane pri sobni temperaturi mikrobiološko stabilen do tri dni. S takšnim načinom shranjevanja svežega cvetnega prahu bi bil čebelarjem gotovo zelo olajšan način distribucije. Ostane pa vprašanje, za koliko takšno pakiranje poveča čebelarjeve stroške.

Iz Grčije so poročali tudi o tem, da razvijajo model za predvidevanje kemijske sestave cvetnega prahu. Vsi vemo, da je kemijska sestava cvetnega prahu odvisna od vrst rastlin, na katerih so ga čebele nabrale, in od količine peloda v mešanicah, pa tudi od sezone nabiranja cvetnega prahu, vrste nektarja ali medu, ki ga čebele dodajo za izdelavo grudic, in celo od sestave prsti oz. zemlje, na kateri rastlina raste. Cvetni prah so ločevali po botaničnih vrstah ter ga analizirali po določenih kemijskih parametrih. Analizirali so tudi

* Svetovalka JSSČ za zagotavljanje varne hrane

** Mag., svetovalka JSSČ za zagotavljanje varne hrane

cvetni prah iste botanične vrste z različnih območij. Ugotovili so, da so njegove kemijske lastnosti podobne, statistično značilno različne pa niso bile niti med različnimi sezonami. Kot navajajo, je prav to razlog za matematično oblikovanje modela, po katerem bi lahko brez analiz napovedali kemijsko sestavo mešanice cvetnega prahu. Takšne mešanice so z določenimi količinami petih različnih botaničnih vrst cvetnega prahu izdelali tudi sami. Predvsem za beljakovine in maščobe so bile analizirane in matematično izračunane vrednosti podobne, zato bi jih lahko uporabili za predvidevanje teh dveh parametrov.

Vasilios Liolios iz Grčije je predstavil vsebnost beljakovin v cvetnem prahu in njihov vpliv na čebele. V Grčiji so ugotovili, da cvetni prah, nabran spomladi, vsebuje več surovih beljakovin kot cvetni prah, nabran poleti in jeseni. Analizirali so mešan cvetni prah. Spomladi je bila vsebnost beljakovin v cvetnem prahu od 20–24,7 %, poleti manj kot 20 % (najnižja vrednost je bila avgusta, in sicer 15,1 %), jeseni pa se je vsebnost beljakovin znova povečala na več kot 20 %. Na podlagi tega sklepajo, da velika količina cvetnega prahu, ki vsebuje veliko beljakovin in ga čebele naberejo spomladi, pojasnjuje občutno povečanje zaleganja in krepitev populacije čebelje družine v tem obdobju.

Iz Brazilije so poročali o ugotavljanju vsebnosti provitamina A v posušenem cvetnem prahu. Ugotovili so, da bi bil lahko posušen cvetni prah iz brazil-

ske province Parana, ki leži na jugu Brazilije, zaradi vsebnosti provitamina A (α in β karoten) vir dopolnilne humane prehrane. Tudi strokovnjaki **z Univerze v Beogradu** so preučevali vsebnost sladkorjev, fenolnih spojin in mineralov v cvetnem prahu, ki so ga čebele nabrale v Srbiji. **Španci** so poročali o mikrobiološki raziskavi o vsebnosti plesni, kvasovk in bakterij v cvetnem prahu. Ugotovili so, da je španski cvetni prah mikrobiološko primeren za humano uporabo. **Maria Leticia Estevinho iz Portugalske** pa je pripravila poster, na katerem je predstavila vpliv shranjevanja cvetnega prahu na njegove bioaktivne lastnosti. Skupaj s sodelavci je ugotavljala fenolne spojine, antioksidativno učinkovitost ter vsebnost bakterij in kvasovk, ki je bila v posušenem in zamrznjenem cvetnem prahu različna. Veliko besed je bilo namenjenih tudi raziskavam propolisa, pri katerem strokovnjaki preučujejo predvsem njegove antioksidativne in antimikrobne lastnosti.

Večina raziskav torej poteka v državah, ki izvažajo velike količine čebeljih pridelkov, žal pa v naših razmerah ne moremo upoštevati vseh, saj so med državami velike podnebne in biotske razlike. Glede na to bi bilo treba tudi v Sloveniji večjo pozornost nameniti raziskavam čebeljih pridelkov, kot so cvetni prah, propolis in matični mleček. ■

Simpozij o cvetnem prahu

Nataša Lilek*, natasa.lilek@czs.si

V četrtek, 25. septembra 2014, smo na ČZS pripravili simpozij o cvetnem prahu. Pelod je edina beljakovinska hrana čebel, zato je pomemben tako za njihov razvoj kot tudi za njihovo življenje. Ker je na tem področju še veliko neznank, je za boljše razumevanje prehranskih potreb čebel nujno, da tej tematiki namenimo veliko več pozornosti.

Simpozija o cvetnem prahu se je udeležilo več kot sto zainteresiranih, to pa je zadosten dokaz, da smo na tem področju željni novosti in poznavanja vloge cvetnega prahu v prehrani čebel. Prvi del posvetovanja je bil namenjen predstavitvam pomembnosti cvetnega prahu v prehrani čebel, drugi del pa pridobivanja in uporabi cvetnega prahu v prehrani ljudi.

Osrednji gost simpozija je bil strokovnjak z Univerze v Gradcu (Avstrija) **dr. Robert Brodschneider**, ki se med drugim ukvarja tudi s čebelarstvom in

preučevanjem pomembnosti cvetnega prahu v prehrani čebel. Skupaj s dr. Carlom Crailshaimom je objavil tudi več strokovnih člankov o tej temi. Predstavil je vlogo beljakovin in aminokislin v prehrani čebel, hranilne vrednosti cvetnega prahu nekaterih rastlinskih vrst ter rezultate raziskave vpliva enovrstnega in mešanega cvetnega prahu na življenjsko dobo čebel. Ta je bila najkrajša pri tistih skupinah družin, ki niso prejemale nobenega cvetnega prahu. Pri družinah, okuženih z nosečo, pa se je za najboljšega izkazala mešanica cvetnega prahu. Dr. Brodschneider je predstavil tudi rezultate leto dni trajajočih analiz cvetnega prahu, ki ga pridobiva v okviru projekta CSI Pollen in v katerem sodelujejo tudi slovenski čebelarji. Namen projekta je spremljanje biotske raznovrstnosti v posameznih obdobjih čebelarstva leta.

Prof. dr. Janko Božič z Biotehniške fakultete v Ljubljani je predstavil uporabo različnih nadomestkov beljakovin v prehrani čebel ter navedel njho-

* Svetovalka JSSČ za zagotavljanje varne hrane

ve prednosti in pomanjkljivosti. Vpliv različnih beljakovinskih nadomestkov na čebele in s tem tudi na čebelje pridelke je še dokaj neraziskan. V zvezi z dodatki k prehrani čebel poteka na Kmetijskem inštitutu Slovenije raziskava, ki naj bi pokazala smiselnost oz. nesmiselnost njihove uporabe.

Vlado Auguštin, svetovalec za tehnologijo čebelarjenja pri JSSČ, je govoril o tehnoloških ukrepih za zagotovitev zadostnih zalog cvetnega prahu. Predstavil je potrebe čebelje družine po cvetnem prahu glede na možnosti nabiranja peloda ter negativne vplive pomanjkanja cvetnega prahu v določenih obdobjih življenja čebel.

Velik vpliv na ustreznost cvetnega prahu, ki ga čebele najdejo v naravi, pa ima tudi okolje. **Dr. Peter Kozmus** je v svojem referatu govoril o vplivu intenzivnih kmetijskih površin na kakovost cvetnega prahu. Predstavil je raziskovalno delo, ki je bilo opravljeno na 30 območjih Slovenije z intenzivno kmetijsko pridelavo. Na vseh so vzorčili cvetni prah in čebele. Ugotovitve kažejo, da je bila večina aktivnih snovi v cvetnem prahu in čebelah delavkah iz skupine fungicidov, ki jih uporabljajo za zatiranje bolezni sadnega drevja in vinske trte.

V drugem delu je bila pozornost namenjena pridelavi cvetnega prahu. V okviru testiranja, ki ga izvajamo na ČZS, je **Boštjan Noč** predstavil tehnološke pomanjkljivosti osmukalnikov, ki jih najdemo

na našem tržišču. Izsledki tri leta trajajoče raziskave bodo sicer objavljeni v eni izmed prihodnjih števil SČ.

Blaž Podrižnik je povzel tako koristi cvetnega prahu izkopanca za čebele in ljudi kot tudi del svojega raziskovalnega dela na tem področju

O hranilni vrednosti cvetnega prahu osmukanca, ki ga najpogosteje uporabljamo v prehrani ljudi, je govorila **Nataša Lilek**, svetovalka za zagotavljanje varne hrane pri JSSČ. Predstavila je higienske zahteve za pridelavo cvetnega prahu, tveganja, ki se pri tem pojavljajo, pa tudi postopke obdelave in shranjevanja cvetnega prahu, vpliv sušenja na pelod ter njegovo prebavljivost in hranilno vrednost. Ob tem je predlagala uvedbo meril kakovosti za osmukanec in pojasnila, kako je to urejeno v drugih državah.

Ob tej priložnosti je ČZS izdala tudi informativni letak o pomenu in pridobivanju cvetnega prahu. Vse, ki ste zamudili simpozij, obveščamo, da so gradiva in predstavitve dosegljivi na spletni strani ČZS. ■

dr. Robert Brodschneider

Foto: Internet

Peter Kozmus*, peter.kozmus@czs.si

Z javne razprave o številu čebel

Na sedežu ČZS je bila 22. oktobra 2014 javna razprava o številu čebeljih družin v Sloveniji. Razprave se je udeležilo razmeroma veliko čebelarjev, terenskih svetovalcev in drugih, ki jih je tema zanimala. Svoj pogled na število čebeljih družin v Sloveniji so predstavili: dr. Tadej Malovrh (NVI), dr. Peter Kozmus (ČZS), dr. Franc Potočnik, dr. Janko Božič, Jure Justinek (ČZS), dr. Danilo Bevk (NIB), Vlado Auguštin (ČZS) in dr. Aleš Gregorc (KIS).

V razpravi je bilo poudarjenih pet ugotovitev:

1. Slovenija je domovina kranjske čebele.
2. Čebelarstvo ima v Sloveniji bogato tradicijo in je pomemben del slovenske kulture in naše identitete.
3. Slovenija je v tujini prepoznavna kot domovina kranjske čebele, pa tudi po bogati čebelarski tradiciji in kakovostnih čebeljih pridelkih.

4. Povprečna gostota čebeljih družin v Sloveniji je 7,5 čebelje družine na km².
5. V Resoluciji o zaščiti kranjske čebele je zapisano, da v Sloveniji potrebujemo za dobro oprašitev kulturnih in drugih rastlin najmanj 150.000 čebeljih družin.

Ugotovitve javne razprave lahko strnemo v devet točk:

1. Pašne danosti v Sloveniji ob povprečnih letinah zagotavljajo dovolj paše za najmanj 200.000 čebeljih družin.
2. Glede na število čebeljih družin v Sloveniji je izjemno pomembna dobra organiziranost čebelarjev. V zvezi s tem je pomembno, da se čebelarji povezujejo v društva in ČZS.
3. Zaradi velikega števila čebelarjev, še posebej začetnikov, je zelo pomembno delo JSSČ.

* Dr., vodja Priznane rejske organizacije

4. Glede na število čebeljih družin je zelo pomembno tudi delovanje ONS, tako da imajo čebelarji na voljo podatke o primerni izrabi paš.
5. Zaradi zagotavljanja paše v poletnih mesecih je zelo pomembno sajenje avtohtonih medovitih rastlin tako na javnih površinah (v parkih, ob parkiriščih ...) kot tudi na kmetijskih površinah (ajda, facelija ...).
6. Treba bi bilo opraviti več raziskav o zdravstvenem varstvu kranjske čebele, saj se ta pomembno razlikuje od drugih podvrst, ter jih testirati v praksi.
7. Zaradi števila čebeljih družin v Sloveniji so zelo pomembni strokovnost, dobra organiziranost, dostopnost veterinarske službe ter kakovostno sodelovanje z rejsko organizacijo (ČZS) in drugimi strokovnimi institucijami (KIS, BF, NIB ...), ki se ukvarjajo s čebelami in pridelavo/predelavo čebeljih pridelkov.
8. Nujno bi bilo raziskati vpliv gostote čebeljih družin (čebelarjev) na zdravje čebel, donose in kakovost vzrejnega plemenskega materiala. Ugotovitve bi bilo treba uporabiti za oblikovanje intervencijskih ukrepov v čebelarstvu.
9. V nasprotju s kranjsko čebelo je stanje populacij divjih opraševalcev (čmrliji, čebele samotarke) v Sloveniji povsem neznano, zato bi bilo treba vzpostaviti redno spremljanje in opazovanje teh žuželk ter uvesti ukrepe za njihovo varovanje. ■

Spodbujanje osnovne odbire in menjava čebeljih matic v letu 2014

Peter Kozmus*, peter.kozmus@czs.si

V okviru uredbe o izvajanju programa ukrepov na področju čebelarstva v letih 2014–2016 (Ur. l. RS, št. 6/2014) smo letos v Sloveniji četrtič izvedli menjavo čebeljih matic.

Cilji menjave so bili:

- zamenjati 980 matic iz čebeljih družin, v katerih je več kot dva odstotka čebel z rumenimi ali oranžnimi obročki na zadkih;
- obiskati najmanj 300 čebelarjev, ki imajo v čebelnjakih družine z rumenimi ali oranžnimi obročki na zadkih, jim pokazati razliko med kranjsko čebelo in križanci ter jim predlagati menjavo matic;
- informirati čebelarje o morfoloških znakih, značilnih za kranjsko sivko, in o pomembnosti ohranjanja kranjske sivke v Sloveniji.

Razlog za ukrep je dejstvo, da je v populaciji čebel v Sloveniji preveč čebel z rumenimi ali oranžnimi obročki, ki za kranjsko sivko niso značilni in nakazujejo na križanje z drugimi čebeljimi rasami. Za tak način reševanja problematike smo se odločili zato, ker ugotavljamo, da številni čebelarji še ne prepoznavajo razlike med čebelami, to pa je temeljni korak k ohranitvi kranjske sivke.

Menjavo matic smo izvedli v sodelovanju s terenskimi svetovalci, ki so pri čebelarjih pregledovali stanje čistosti kranjske čebele. Kadar so v določenih družinah ugotovili več kot dva odstotka križan-

cev, tj. čebel z rumenimi obročki na zadkih, so čebelarjem svetovali zamenjavo matic v okviru ukrepa. Sodelovali smo tudi z vzrejevalci čebeljih matic, ki so lani izvedli neposredno testiranje matic in so nam za izvedbo ukrepa ponudili matice v odkup. Ob pomoči terenskih svetovalcev smo čebelarjem matice razdelili junija, ti pa so jih ob tej priložnosti tudi poučili o značilnostih kranjske čebele.

V okviru ukrepa smo zamenjali 980 čebeljih matic, to pa je bil tudi eden izmed ciljev ukrepa. Drugi cilj je bil vključiti v ukrep čim več čebelarjev; letos je bilo vanj vključenih 357 čebelarjev. V ukrep so bili vključeni vsi čebelarji, ki so terenskim svetovalcem izrazili svoj interes za sodelovanje v njem.

Kot tretji pomemben cilj so terenski svetovalci v okviru ukrepa ozaveščali čebelarje o morfoloških znakih, značilnih za kranjsko čebelo, ter o pomembnosti ohranjanja kranjske čebele v Sloveniji. Letos smo s tem prvič dosegli vse zastavljene cilje v ukrepu. ■

Razlika v obarvanosti obročkov na zadku med kranjsko sivko in križancem

* Dr., vodja Priznane rejske organizacije

Z javne razprave »Medved in čebele«

Boštjan Noč, bostjan.noc@czs.si

Oktober letos je v Povirju na Krasu potekala javna razprava o medvedu in čebelah. Čebelarji smo predstavili veliko škodo, ki jo povzroča ta kosmatinec. G. Ivan Atelšek je v besedi in sliki prikazal materialno in moralno škodo, ki jo povzroča medved, ob tem pa je poudaril, da medved zdaj ne živi več samo v gozdovih, saj prihaja tudi v naselja, med ljudi. Medved tako ne ogroža samo čebel, ampak tudi ljudi, je opozoril g. Atelšek. Zaradi tega pristojne prosi ter od njih tudi zahteva, naj pravočasno ukrepajo.

Vodja ONS g. Jure Justinek je prikazal številne fotografije, ki so jih poslali čebelarji z različnih območij Slovenije in na katerih je dokumentirana velikanska škoda, ki so jo povzročili medvedi. Medved stalno uničuje tudi panje, ki jih ima Opazovalno-napovedovalna služba medenja vse leto postavljene v gozdovih. **Predstavnik Zavoda za gozdove g. Marko Jonozovič** je najprej poudaril, da je medved pri nas zaščiten ter predstavil statistične podatke o približnem številu medvedov na območju naše države. V Sloveniji jih po teh podatkih živi približno 500, to število pa je glede na velikost Slovenije veliko in nas uvršča v evropski vrh. Letos je bilo odstreljenih 89 medvedov, v zadnjih letih pa povprečno po približno 100. Država ne povrne škode, ki jo povzroči medved, približno tretjina skupnega zneska škode, ki jo naredi ta zver, pa je v čebelarstvu. Po njegovem mnenju je edina pot za preprečitev škode v čebelarstvu fizična zaščita čebelnjakov. Na Krasu se je število medvedov v zadnjem času občutno povečalo, je povedal predstavnik Zavoda za gozdove s

ttega območja g. Andrej Sila. **Predstavnik Biotehniške fakultete g. Ivan Kos** je predvsem poudaril, da medveda ne poznamo dovolj, čeprav mislimo, da ga. Po njegovem mnenju moramo o medvedu odločati Slovenci sami, ne pa, da namesto nas o tem odloča EU. Zgled nam je lahko kranjska čebela, za katero smo si Slovenci v predpristopnih pogajanjih zagotovili pravico, da o njej odločamo sami, na to pa so čebelarji lahko ponosni, je dodal g. Kos. **Predstavnik Ministrstva za okolje g. Alojz Marn** je dejal, da samo odstrel medveda ni rešitev. Treba je upoštevati stroko ter na podlagi tega sprejeti odločitve o odstrelu in drugih ukrepih. Dolžnost čebelarja je vsekakor, da čebelnjak oz. stojišče zaščiti, je še menil g. Marn.

Sklepi razprave so:

- Čebelar mora na območjih medveda svoje čebele zavarovati, čeprav to vedno ne zadostuje. Ob morebitni škodi ministrstvo povrne materialne stroške, vendar le, če je bilo območje čebelnjaka zavarovano.
- Preučiti je treba možnosti za vnovično uvedbo ukrepa, na podlagi katerega bi čebelarji lahko pridobili določena finančna sredstva za zaščito proti medvedu.
- Preučiti je treba možnost, da bi od skupnega števila medvedov, predvidenih za letni odstrel, več osebkov odstranili z območja Krasa in s tistih območij, na katerih te zveri ogrožajo tako ljudi kot čebele, manj pa s tistih območij, na katerih ljudje in čebele niso toliko ogroženi. ■

Novice iz sveta

Nemčija

Urad za tehnološke licence Baden-württembergške visoke šole (Technologie Lizenz-Büro der Baden-Württembergischen Hochschulen GmbH) je dal na tržišče prvo biološko zaščitno sredstvo proti varojam, so na novinarski konferenci 20. oktobra 2014 povedali predstavniki tega urada. Novi izum raziskovalcev z univerze Hohenheim posega v parjenje varoj in omogoča do zdaj prvo do narave prijazno zaščito čebel. »Novi postopek bo čebelarjem omogočal vzrejo čebeljih družin in pridobivanje medu, v katerem ne bo nikakršnih ostankov,« pravi dr. Iris Kräuter, vodja od-

delka za inovacije pri Uradu za tehnološke licence. Ta urad si po naročilu omenjene univerze prizadeva za patentiranje izuma in išče kupce licence za njegovo trženje. Podjetja s področja boja proti škodljivcem si lahko ustvarijo donosno konkurenčno prednost, saj novo sredstvo ponuja rešitev problema, ki ima svetovne razsežnosti; samo v EU je ogroženih 14 milijonov čebeljih družin. Novi postopek vpliva na spolno vedenje zajedavcev in uspešno zavira njihovo razmnoževanje, ki poteka izključno v pokritih celicah zalege.

Dr. Peter Rosenkranz

Foto: Internet

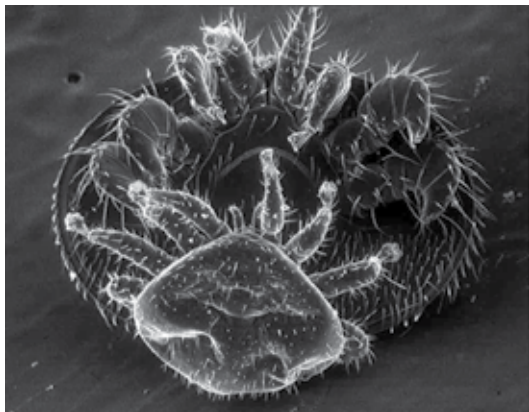

Foto: Internet

Parjenje varoj

Izumiteljema dr. Petru Rosenkranzu in dipl. biologinji Bettini Zigelmann je uspelo dokazati, da samčki varoj zavohajo ženske spolne hormone samičk, ki so zanje nekakšna vaba. Znanstvenikoma je uspelo izolirati te hormone in določiti njihovo sestavo. Če jih preprosto popršimo po nepokruti zalegi, to tako zmede samčke, da svojega dela ne opravijo tako, kot bi bilo treba. Ne samo da kažejo manjšo spolno aktivnost kot navadno, ampak pogosto oplojujejo samičke ob nepravem času, ko te še niso spolno zrele. Pri spolno zrelih samičkih je opaziti za 60 odstotkov manj parjenj, kot bi jih bilo brez opisane umetne motnje, med parjenjem pa prejmejo tudi občutno manj spermijev. Neoplojene varoje so manj vitalne in ne morejo leči oplojenih ženskih jajčec. Zaradi tega se naslednji ciklus reprodukcije ne povečuje. »Uspelo nam je dokazati pomembno motnjo v procesu parjenja, ki v čebelji družini znatno zavira napad varoj,« pravi prof. Rosenkranz. Poskus na terenu potrjuje, da je opisan postopek mogoče uspešno izvesti ne samo z delovanjem celotnega hormonskega koktajla, ampak tudi z eno izmed posameznih sestavin, to je z oljno kislino (oljna ali oleinska kislina je oljnata brezbarvna tekočina brez vonja. Njena kemijska formula je $C_{17}H_{33}COOH$). Ta je razmeroma poceni, neškodljivi-

Foto: Internet

Pršenje spolnih hormonov samičk varoj zmede samičke varoj

va v živilstvu in z njo ni težko delati. Ob sodelovanju z izkušenim strokovnjakom za zatiranje varoj skušajo opisani postopek zdaj še izboljšati, predvsem doziranje in vnašanje sredstva v zaleženo satje. Prve raziskave o uporabi spolnih hormonov varoj za zatiranje teh čebeljih zajedavcev so pod vodstvom dr. Norberta Milanija pred leti potekale že na univerzi v Vidmu. Osebo sem tega svetovno znanega znanstvenika zelo dobro poznal, seznanil pa sem se tudi z njegovim delom. Žal se je leta 2008 smrtno ponesrečil v Dolomitih. Ker ni imel enakovrednega naslednika, so raziskave zastale. Očitno so njegove sanje zdaj uredničili nemški raziskovalci.

Franc Šivic

Vir: <http://www.diebiene.de/varroabekampfung-biologisch>

Švica

Aprila letos se je v Švici zgodila množična zastrupitev čebel, dogodek pa so zdaj do konca raziskali. Analizirali so zastrupljene čebele in ugotovili, da jih je pomoril prepovedani insekticid fipronil, ki ga v Švici sicer ni mogoče kupiti. Ker so bile čebele zastrupljene v obdobju cvetenja sadnega drevja, so ustrezne službe iskale naprej in ugotovile aktivno snov na cvetočem drevju. Tudi tam se niso ustavili, saj so imeli sadjarji ustrezno dokumentacijo za škropljenje s fungicidom folpet. Na koncu so ugotovili, da so folpet uvozili iz Izraela in da so v tamkajšnji tovarni pred polnjenjem fungicida polnili fipronil, ki so ga poslali v ZDA in Brazilijo, pred začetkom pakiranja folpeta pa v tovarni niso očistili polnilne linije. Zato so Švicarji iz prometa umaknili vse vreče tega fungicida.

Takšno ravnanje ustreznih služb bi pričakovali tudi pri nas. V zvezi z letošnjo zastrupitvijo čebel v Švici smo na podlagi nekaterih podobnosti med ugotovljenimi ostanki aktivnih snovi v čebeljih mrtvicah v Švici in pri nas (vsebnost fipronila) na Upravo Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin naslovili vprašanje, ali je mogoče, da so vzroki pomora čebel 10. in 16. aprila 2014 v Novem mestu in Ivančni Gorici enaki kot v Švici. V analiziranih mrtvicah iz teh dveh krajev so bili namreč ugotovljeni ostanki aktivne snovi fipronil, v Ivančni Gorici pa so jih našli tudi na zelenih delih jablan. Poleg tega so se pomori zgodili v istem časovnem obdobju (april), ko cveti sadno drevje, zato sta oba primera brez dvoma podobna. Žal je razlika v tem, da je bil pri nas takoj »osumljen« čebelar, češ da je ta sredstva uporabljal proti mravljam, s tem pa je moral tudi čebele. To je seveda najlažji in najenostavnejši sklep. V Švici pa so čebelarjem in kmetom verjeli (da sredstva uporabljajo v skladu zakoni), zato so zadevo tudi dokončno raziskali! ■

ČZS

Vir: <http://www.diebiene.de/schweizer-bienensterben-ganz-geklart>

V zimskih dneh ne bomo počivali

Andreja Smrdelj – Bošamarin, andreja.smrdelj@guest.arnes.si

Po zelo čudni sezoni čebele končno počivajo. Da bi končno imeli pravo zimo, tako z burjo, si želimo tudi čebelarji v toplejših krajih. Vlaga in tako malo sončnih dni nismo navajeni niti ljudje ob morju niti narava, v kateri so se sprožali številni zemeljski plazovi. Še trtam, ki so znane po globokih koreninah, da preživijo sušna obdobja, ni uspelo obdržati zemlje na koronah. Mrzle zime si želimo vsi, saj je dober selektor številnih škodljivcev v vrtu, komarjev, polžev ipd.

Ker bodo matice po novem letu znova začele zalegati, bomo najpozneje pred božičem po navodilih veterinarja zatirali varoje z oksalno kislino. V pričakovanju januarske nove zalege bomo pripravili tudi naravno izolacijo za zapaženje panjev. Previdni moramo biti, da v panjih ne bo preveč vlage, saj je ta vzrok številnih težav in boleznih čebel. Zato v AŽ-panje raje ne vstavljamo umetne pene, saj ta ne diha, temveč časopisni papir, karton ali celo bombažno tkanino ali volno. V nakladnih panjih, ki so spodaj odprti in so dovolj zračni, pa naj čebelarji v res mrzlih krajih postavijo na vrh družine umetno izolacijo, ki povzroča rosenje, da lahko čebele pijejo vodo, kajti ob morebitnem izhodu iz panja bi v snegu umrle. Pri nas ob morju je zelo malo tako mrzlih dni, da čebele ne bi v naravi iskale vode, zato imamo zelo blizu čebelnjaka v zavetrju postavljeno korito s svežo vodo.

Z malo stroški realizirajmo svoje ideje

Pozimi je čas tudi za izdelovanje, obnavljanje in barvanje čebelnjakov ter za izdelavo novih panjev. Panje ali panske končnice lahko porišejo otroci in s tem prispevajo nekaj svojega. AŽ-panjev ne izdelujem sama, saj mi za to primanjkuje časa, njihova izdelava pa je tudi zahtevnejša kot izdelava nakladnih panjev. Sama pa sem si izdelala osem 3-satnih plemenilčkov po svoji meri. Ker sem želela preprosto izdelavo in krmljenje brez obletavanja čebel, sem se domislila in tudi izdelala resnično uporaben miniaturni panj, ki ga lahko vstavim v AŽ-panj. Notranje mere so 12,5 cm x 38,5 cm x 43 cm. Osem centimetrov pod stropom je vgrajena pregrada z oknom iz mrežice, skozi katero lahko krmim čebele. Nanjo položim politrsko plastenko, na katere spodnji strani so luknjice, skozi katere čebele pijejo. Vrata so izdelana tako, da je pri krmljenju mogoče odpreti samo zgornji del, pri posegu v panj pa jih odstranim. Na vratih

in prednjem notranjem delu so pritrjena razstojišča za tri sate. Dva centimetra nad tlemi so prečne kovinske palice, na katerih stojijo sati.

Sestavni deli iz 18 mm debelega smrekovega lesa so: dve bočni stranici: 43,2 cm x 40,2 cm, dno: 43,3 cm x 12,4 cm, zgornja plošča: 45 cm x 16 cm, prednja stranica: 16 cm x 40,2 cm. Vrata so z enostavnimi tečaji sestavljena iz zgornjega (8,5 cm x 14 cm) in spodnjega kosa (14 cm x 31,7 cm). Vrata imajo na notranji strani poglobitev 1 cm x 0,5 cm, da se dobro prilegajo v panj. Na vratih in prednji stranici sta na višini 7 cm in 26 cm pritrjeni razstojišči. Na prednji stranici izdelamo še žrelo in pritrldimo naletno desko.

Trisatni plemenilček, ki sem ga izdelala sama.

Trženje čebeljih pridelkov – možnosti in priložnosti

Pred nami pa je tudi čas obdarovanj in priložnosti za prodajo naših izdelkov. Če prodajamo na stojnici, jo okrasimo, da bo privlačna že od daleč. Bel prt in zloženi kozarci medu ne bodo toliko pritegnili kupcev kot stojnica, ki je izvorno okrašena s čebelarskimi

Izdelki pripravljeni za prodajo

Okrašena stojnica

motivi. Sami lahko izdelamo ali kupimo modele čebelic in pisanih rožic. Na mizi je učinkovit kak lesen podstavek, za katerim lahko skrijemo različno embalažo, blagajno ali celo našo malico. Na vidnem delu naj ne manjka naravnih materialov, na primer lesen krožnik, poln okrašenih izdelkov. Majhne izdelke lahko lično zavijemo tudi v prozorne celofanske vrečice ter jih zavežemo z naravno rafijo. Strankam ponudimo v pokušno med, liker ali celo topel čaj, ki ga v veliki termovki hranimo pod stojnico. Žličk in kozarčkov nam ne sme nikoli zmanjkati. Pazimo, da je stojnica vedno čista, saj se hitro zamaže z medom, zato je priporočljivo, da je prekrita s papirjem, ki ga je mogoče obrisati. Vedno imejmo v bližini tudi koš za smeti. V decembrskih dneh bo pika na i, če bomo ob streho postavili bele lučke na navadne baterije ali če nam bodo otroci izdelali prav posebne in preproste steklene lampijončke, v katere bomo postavili prave svečke. V predprazničnih dneh mora biti stojnica »pocukrana«. Mimoidočim brezplačno ponudimo čaj. Medtem ko ga bodo pili, si bodo ogledovali stojnico in glede na moje izkušnje največkrat tudi kaj kupili. Naš cilj naj bo pritegniti samo tiste mimoidoče, ki bi sicer šli brezbržno mimo naše lepe

stojnice. Taka se potem prodaja sama. Ne bodimo vsiljivi, hkrati pa ob vprašanju o posameznem izdelku povejmo njegovo zgodovino, zanimivosti, zakaj je naš izdelek edinstven, skratka, prodajmo zgodbo. Naj ljudje začutijo, da se pogovarjajo s pravim čebelarjem, ki se spozna na stvar. Povejmo jim kakšen recept, opišimo, kako se je sosedu zacelila rana z medom, ki ste mu ga podarili, ali kako ste s propolisom pozdravili herpes. Povejmo jim, da sveče iz čebeljega voska gorijo dvakrat dlje od parafinskih in da nasprotno od parafinskih, ki zrak onesnažujejo, prave sveče zrak čistijo in razkužujejo, saj je v njih vedno tudi nekaj propolisa. Zgodbe naj bodo resnične in jedrnate.

Če ste zaposleni v večji ustanovi, lahko svoje pridelke in izdelke ponudite tudi sodelavcem. Ti naj bodo lično pripravljeni in postavljeni na ogled v nekem kotičku. Pripravite tudi cenik in razpredelnico za morebitna naročila. Brez dvoma so že toliko ozaveščeni, da raje kupujejo od znancev kot od tujcev.

Mentorji čebelarskih krožkov skupaj z otroki pripravimo stojnico za bazar. Naj vsak otrok prodaja en izdelek, pri tem pa mora kupcem povedati, kako ga čebele proizvedejo ter kako in za kaj ga uporabljamo. Prodajajo lahko tudi panjske končnice ali izdelajo novoletne voščilnice z motivi čebelic. Ni nujno, da prodajajo samo med. Bodimo izvirni ter skupaj z otroki ustvarimo lep in uporaben izdelek!

Zahvala

Dragi bralci, tako smo torej na koncu mojega pisanja čebelarjevih opravil. Vem, da bo moj naslednik poln novih idej, zato že komaj čakam leto 2015. Zahvaljujem se za vsa vprašanja, komentarje in celo klepete tudi na mojem domu. Tako sem ob pomoči tistih, ki ste me prosili za seme evodije, lahko zasačila korenine po vsej Sloveniji. Hvala ČZS za tako častno delo, na katero bi bil zelo ponosen tudi moj pokojni oče. Srečno! ■

FTN d.o.o.
Nad izviri 34
2204 Miklavž na Dravskem polju
02/62-96-226

www.ftn.si

UGODNE CENE &

NOVI MOTIVI POKROVČKOV

Pokrovi Ø 82 mm že od 0,072 €/kos.

Delovni čas: od ponedeljka-petka od 8. do 14. ure

Sublimiranje oksalne kisline

Vlado Augustin*, vlado.augustin@czs.si

Čebelarjeva najpomembnejša naloga je pridelati neoporečne čebelje pridelke – med, cvetni prah, vosek idr. Pri tej nalogi nam največje težave povzročajo ostanki sintetičnih akaricidov, ki jih že vrsto let uporabljamo za zatiranje *Varroa destructor*. Uporaba sintetičnih akaricidov za zatiranje varoj po večini pušča ostanke v vseh čebeljih pridelkih, saj se ta sredstva kopičijo tako v vosku kot tudi v propolisu, zaradi prehajanja iz voska pa jih lahko najdemo tudi v drugih čebeljih pridelkih. Da bi se temu izognili, moramo za zatiranje varoj uporabljati takšne metode in sredstva, ki ne zagotavljajo samo preživetja čebel in varnega dela za čebelarja, ampak tudi neoporečne čebelje pridelke. Ena izmed takšnih metod je zatiranje varoj z oksalno kislino.

Oksalno kislino je leta 1776 odkril švedski kemik Carl Wilhelm Scheele. Ime je dobila po latinskem imenu za navadno zaičjo deteljico (*Oxalis acetosella*), ki vsebuje to kislino. V majhnih količinah jo najdemo v živalskem in človeškem urinu. V obliki soli je tudi v rastlinah. Še posebej veliko je v rabarbari, špinaci, peteršilju in drobnjaku. Oksalno kislino vsebuje tudi med, še največ gozdni, v katerem je od 88 do 221 mg/kg. Za boljše razumevanje je pomembno še to, da oksalno kislino vsebujejo tudi kristali oksaldihidrata, v katerem je 71 % oksalne kisline in 29 % vode.

Uporaba oksalne kisline za zatiranje varoj je dovoljena na podlagi Uredbe Sveta (ES) št. 889/2008, ki govori o ekološki pridelavi in označevanju ekoloških proizvodov glede ekološke pridelave, označevanja in nadzora. Za čebelarje je pomembno, da oksalna kislina, uporabljena ob pravem času in pravilno, temeljito uničuje varoje (tudi do 99-odstotno). Oksalno kislino so za zatiranje varoj v čebeljih družinah kot prvi v začetku osemdesetih let prejšnjega stoletja uporabili v nekdanji Sovjetski zvezi. Leta 1983 je tamkajšnja veterinarska uprava celo izdala navodilo za zatiranje varoj z 2-odstotno raztopino oksalne kisline. Prav tako tudi večina čebelarskih institutov v EU na podlagi temeljitih preizkušanj za zatiranje varoj priporoča koncentracijo 2–3-odstotne oksalne kisline. To lahko uporabljamo po treh različnih postopkih: s kapanjem, pršenjem in sublimiranjem. Te postopke je priporočeno uporabljati v obdobju, ko je čebelja družina brez zalege, saj oksalna kislina ne uničuje varoj v pokriti čebelji zalegi.

Zatiranje varoj s sublimiranjem oksalne kisline je postalo znova aktualno z izdelavo naprav za sublimiranje, t. i. sublimatorjev z nadzorovanim izhlapevanjem oksalne kisline. Za razumevanje sublimacije je treba vedeti, da so spojine in kemični elementi v normalnih razmerah pri različnih temperaturah v treh različnih stanjih, zato prehod iz trdnega v plinasto stanje zahteva vmesno tekočinsko stanje. Nekateri elementi ali snovi pa lahko pri nekaterih tlakih prehajajo neposredno iz trdnega v plinasto stanje. Med temi snovmi je tudi oksalna kislina. Segrevanje dihidrata oksalne kisline namreč povzroča neposreden prehod oksalne kisline iz trdnega v plinasto stanje. Oksalna kislina, ki pri segrevanju do 101 °C kristalizira z dvema molekulama vode, to izgubi in nato sublimira pri 157 °C – torej iz trdnega stanja neposredno prehaja v plinasto stanje. Tako zelo segreta oksalna kislina pri 189 °C razpada na mravljinčno kislino in ogljikov dioksid, višje temperature pa povzročijo nadaljnji razpad mravljinčne kisline na vodo in ogljikov monoksid.

Med sublimiranjem se hlapi oksalne kisline dvigajo v čebelji panj in se enakomerno porazdelijo po čebelah, tako da na njih nastane tanka plast kristalov, ki uničijo varoje, ne povzročijo pa oslabitve čebelje družine. Vedeti je treba, da deluje oksalna kislina na čebele kontaktno, torej, da jo prenašajo z dotikanjem in ne prek hemolimfe, kot so razlagali doslej. Po izvedenem postopku sublimiranja ostanejo na stenah panja, satnikih in satnicah kristali oksalne kisline, vendar se ti čez zimo, ko se v panju poveča koncentracija vlage, postopno raztopijo in povsem izginejo. Pri postopku sublimiranja se oksalna kislina veliko bolje in enakomerneje razporedi po čebelah kot pri postopkih pršenja in kapanja.

Ker pri sublimiranju hlapi enakomerno dosežejo vse čebele, za zatiranje varoj zadostujejo manjše količine oksaldihidrata kot pri preostalih postopkih. Tako

Carl Wilhelm Scheele

Zajčja deteljica (*Oxalis acetosella*)

* Svetovalec JSSČ za tehnologijo čebelarjenja

uporabimo od 0,5–2 g na panj oziroma od 0,5–1 g na zasedeno naklado, to pa omogoča večkratno uporabo oksalne kisline na generacijo čebel, saj se nam ni treba bati njihove oslavitve in slabšega spomladanskega razvoja. Če želimo, da bo sublimiranje oksalne kisline in delovanje hlapov na varoje učinkovito, mora biti sublimacija izvedena pravilno in ob pravem času. Glede na to moramo postopek izvesti pri zunanji temperaturi od 5–8 °C, ko v čebelji družini ni pokrite zalege, trajati pa mora vsaj dve minuti. Glede na mehanizem sublimacije oksalne kisline je odločilno, da ta poteka v temperaturnem intervalu od pribl. 160–190 °C, pri katerem je sublimiranje najučinkovitejše.

Za izvedbo postopka sublimiranja uporabljamo posebne naprave, t. i. sublimatorje. Da je v Sloveniji veliko zamisli o tem, kako oksalno kislino v čebelarstvu učinkovito uporabiti na ta način, smo se lahko prepričali na čebelarskem posvetu ApiSlovenija 2014 v Celju, kjer je svoje sublimatorje predstavilo kar osem inovatorjev. Sublimatorje lahko na splošno razdelimo v dve skupini: pasivne (ti v panju segrevajo oksalno kislino) in aktivne (ti hlapce oksalne kisline dovajajo iz naprave, postavljene zunaj panja). Učinkovitost in varnost posameznih sublimatorjev je odvisna od:

- njihove konstrukcije,
- od možnosti uravnavanja temperature,
- dobre porazdelitve hlapov oksalne kisline v čebelji gradu.

V prednosti so brez dvoma sublimatorji z vgrajenim termostatom in ventilatorjem, saj termostat preprečuje pregretje oksalne kisline in s tem tudi njen razpad v nevaren ogljikov monoksid, pa tudi pregre-

tje naprave, ki se lahko brez termostata segreje tudi do 400 °C. Ventilator preprečuje prehitro resublimacijo oksalne kisline in s tem dobro porazdelitev hlapov oksalne kisline po čebelji gručici.

Prednosti uporabe sublimiranja za zatiranje varoj so:

- sublimiranje poteka skozi žrelo panja, tako da AŽ-panjev ni treba odpirati od zadaj ali iz njih jemati satov, saj je odpiranje panjev zamudno, poleg tega pa lahko pri tem tudi preveč ohladimo čebele;
- sublimiranje lahko v eni generaciji čebel izvedemo večkrat, ne da bi to povzročilo kakršne koli težave v poznejšem razvoju čebel.

Da tudi pri tej metodi preprečimo vsakršno možnost prehoda hlapov ali drobnega sublimacijskega kristalnega prahu oksalne kisline v organizem, se moramo zaščititi z obrazno masko s filtrom za hlapce in drobne delce najmanj razreda AE1P2 (primer polmaska 3M 4277 ABE1P3), oči pa moramo zaščititi z zatesnjenimi očali (npr. 3M 2890S ali SA). Seveda moramo poskrbeti tudi za vse druge običajne varnostne ukrepe.

Uporaba oksalne kisline je v sodobnem čebelarstvu (in v rokah izobraženega in spretnega čebelarja) eden izmed najučinkovitejših in najvarnejših načinov zatiranja varoj, saj je verjetnost nastanka odpornosti varoj na to kislino minimalna, možnost ostankov škodljivih snovi v čebeljih pridelkih pa nična. ■

Foto: Internet

Polmaska 3M 4277 ABE1P3

Razprava o uporabi pripomočkov za zatiranje varoj

Vlado Auguštin*, vlado.augustin@czs.si

Čebelarji se že lep čas borimo proti čebeljemu zajedavcu varoji (*Varroa destructor*). V prvih letih, ko še nismo imeli ne znanja ne izkušenj, prav tako pa tudi ne ustreznih sredstev in metod za zatiranje varoj, smo po večini le nemočno opazovali, kako nam čebele slabijo in propadajo. Z leti so se sicer pojavili številna sredstva in metode za zatiranje varoj, vendar je bila njihova učinkovitost različna. Zaradi vse ostrejših zahtev po pridelavi neoporečnih čebeljih pridelkov in delno tudi zaradi odpornosti na nekatere sintetične akaricide postajajo v zadnjih letih za zatiranje varoj vse pomembnejše organske kisline. Za aplikacijo teh sredstev pa potrebujemo pripomočke.

* Svetovalec JSSČ za tehnologijo čebelarjenja

O uporabi pripomočkov za zatiranje varoj je tekla beseda na javni razpravi, ki je 15. oktobra 2014 potekala v gostišču pri Vidrgarju v Vačah. Pred polno zasedeno dvorano sem najprej predstavil pomembnost zatiranja varoj za uspešno čebelarjenje. Kot sem poudaril, bi moral imeti vsak čebelar izdelano svojo strategijo zatiranja varoj. Ta je odvisna od razvoja čebel in razmnoževanja varoj, od paš, načina čebelarjenja, velikosti čebelarstva in izbire sredstev za zatiranje. Pri tem pa je odločilno, da število varoj v čebelji družini pred začetkom zatiranja ne bi smelo biti večje od 2000. Z avgustovskim in septembrskim zatiranjem je treba njihovo število zmanjšati na manj kot 500, novembra pa na manj kot 50.

Kako smo pri tem lahko uspešni, je predstavil **Gianfranco Cadeddu**, predstavnik podjetja Chemicals Laif, ki proizvaja sredstvo ApiBioxal. To je akarični vodotopni prašek, ki v 100 g vsebuje 88,6 g oksaldihidrata, razlika pa sta silikagel in glukoza. V Italiji prodajajo ApiBioxal kot registrirano zdravilo, ki ga je mogoče kupiti v prosti prodaji. Uporabljamo ga po metodi kapanja in metodi sublimacije. Pri metodi kapanja prašek raztopimo v sladkorni raztopini 1 : 1 in tako dobimo raztopino s 4,2 % oksalne kisline. G. Cadeddu je predstavil raziskave z različnimi koncentracijami oksalne kisline, izvedene v Italiji, Nemčiji in Švici. Zanimivo pri tem je, da je bila učinkovitost zatiranja varoj tako pri 4,2 % kot pri 3,2 % koncentraciji oksalne kisline enaka, to je 95-odstotna. Zaradi podobnih razmer v Italiji in biologije italijanske čebele, ki čez zimo ne preneha zalegati, zaradi česar imajo družine večjo moč in večjo možnost regeneracije, so se v Italiji odločili za »močnejšo« koncentracijo.

Osebnost se mi glede tega zastavlja vprašanje, zakaj v čebelji družini uporabiti tako visoko koncentracijo, če smo doslej uporabljali zgolj 2,4 % raztopino oksalne kisline in je bila ta uspešna. Prav tako je znano, da previsoka koncentracija raztopine počasni spomladanski razvoj čebel in zmanjša njihovo

aktivnost pri negi zalege, še posebej na območjih z dolgotrajno in mrzlo zimo. Po zagotovilih proizvajalca sredstva ApiBioxal glede tega ne bi smelo biti težav.

ApiBioxal lahko uporabljamo tudi za sublimacijo – predpisana količina 2,3 g je predvidena za Dandant-Blattov panj, ki ga uporabljajo v Italiji, za naš AŽ-panj pa bo treba narediti teste s sublimatorjem, ki ga je predstavil **g. Franci Sirk**. Sublimator je letos uspešno preстал vsa testiranja in pridobil SIQ-spričevalo o skladnosti (za oznako CE). To je dokument, ki dokazuje, da je bil postopek ugotavljanja skladnosti izveden v skladu z zahtevami ustreznih direktiv novega pristopa, proizvajalcu pa omogoča, da svoj proizvod označi z oznako CE.

Ob koncu je **g. Aleš Tomšič**, predstavnik podjetja 3M, ki proizvaja tudi osebna zaščitna sredstva, predstavil zaščitna sredstva za delo pri sublimaciji oksalne kisline. Za zaščito pri tem postopku priporoča polmasko 3M 4277.

Po koncu javne razprave je bil sprejet predlog, da je treba v AŽ-panju testirati tako sredstvo ApiBioxal kot tudi sublimator. Predstavnik podjetja Chemicals Laif smo ob tem opozorili tudi na »nerodno« in nestrokovno napisana navodila za uporabo sredstva ApiBioxal. ■

Mali panjski hrošč (*Aethina tumida*)

Vlasta Jenčič*, vlasta.jencic@vf.uni-lj.si

Malega panjskega hrošča *Aethina tumida* (v nadaljevanju hrošča), v živalskem sistemu uvrščamo v razred Insecta, red *Coleoptera* in družino *Nitidulidae*. To je čebelji škodljivec, ki izvira iz podsaharske Afrike, vendar so tamkajšnje čebele proti njemu razvile uspešne obrambne mehanizme, zato hrošč v afriškem čebelarstvu le izjemoma povzroči večjo škodo. S sodobnim načinom življenja, predvsem pa z globalizacijo, se je hrošč iz podsaharske Afrike razširil tudi v Ameriko in Avstralijo, kjer povzroča neizmerno škodo v čebelarstvu. V Evropi, kjer je hrošč za zdaj še eksotičen škodljivec, se zavedamo tveganja, zato naša zakonodaja določa pogoje za promet s čebeljami pridelki in drugimi dobrinami, s katerimi bi utegnili na staro celino vnesti tudi malega panjskega hrošča. V Evropi so hrošča oziroma njegove ličinke prvič našli leta 2004 na Portugalskem, kamor je bil domnevno vnesen z nezakonitim nakupom čebeljih matic iz Teksasa. Takrat so vnos hrošča oz.

njegovih ličink še pravočasno opazili, ga uspešno zatrti in preprečili, da bi se razširil. Znova so ga na evropskih tleh našli v začetku letošnjega septembra v Kalabriji v Italiji ter ga že ob prvi ugotovitvi potrdili v več čebelnjakih. Ob nadaljnjih pregledih okrog napadenih čebelnjakov pa ugotavljajo še nove primere. Po uničenju napadenih čebeljih družin vse panje zažgejo, njihovo okolico pa prekopljejo in polijejo z insekticidom. Od uspešnosti teh ukrepov in seveda tudi od tega, koliko se je hrošč v Italiji v resnici razširil, je odvisno, ali ga bodo učinkovito izkoreninili, tako da bo ta v Evropi še naprej veljal za eksotičnega škodljivca čebelje družine. Tveganje, da hrošč bodisi po naravni poti bodisi s transportom prispe na sever Italije in potem tudi k nam, je veliko. Ta žuželka je namreč zelo prilagodljiva, zato je kljub temu, da je njegova domovina podsaharska Afrika, veliko možnosti, da se ustali tudi v kontinentalni Evropi, podobno kot se je to že zgodilo v Ameriki in Avstraliji. Hrošči iz družine *Nitidulidae* se prehranjujejo z raz-

* Prof. dr., Veterinarska fakulteta Univerze v Ljubljani

padajočim sadjem, s fermentiranimi sadnimi sokovi, cveticami in pelodom, plesnimi ter z mrhovino in videti je, da je mali panjski hrošč svoje prehranske navade z gnilega sadja preusmeril na čebeljo družino. Po svoji naravi je namreč hrošč v čebelji družini smetar, ki se prehranjuje s pelodom, medom in čebeljo zalego. Ob blagi napadenosti močnih čebeljih družin naj bi bila škoda zaradi hrošča v njej minimalna, če pa se hrošči zelo namnožijo, čebelja družina propade. Hrošč se zelo hitro širi tudi na daljše razdalje, saj je zelo spreten letalec, ki je zmožen leteti tudi zelo daleč. Samo pravočasna ugotovitev in pravočasno izkoreninjenje hrošča nam zagotavlja, da se čim dlje ne bo pojavil tudi v Evropi. Zato mora biti poznavanje malega panjskega hrošča ter nenehno oprežanje za njim in njegovimi razvojnimi oblikami nujen del vsakodnevnih čebelarских opravil. V tem sestavku bomo navedli nekaj poglavitnih podatkov o malem panjskem hrošču in vam posredovali nekaj nasvetov za pomoč pri ugotavljanju njegove morebitne navzočnosti.

Mali panjski hrošč ima štiri razvojne oblike: jajčece, ličinka, buba in odrasel hrošč. Oplojena samička poišče čebeljo družino in v njej – najraje v lesnih špranjah in satnih celicah – v skupkih odlaga kremasto bela, razmeroma velika jajčeca (1,5 x 0,25 mm), ki dosežejo kar dve tretjini velikosti čebeljih jajčec. Samička hrošča, ki ima odvisno od razmer od ene do šest razvojnih generacij, v svojem življenju odloži od 1000–2000 jajčec. Iz njih se razvijejo ličinke, ki se prehranjujejo s čebeljo zalego, pelodom in medom. Po 10–16 dneh zapustijo panj ter se zabubijo v zemlji v bližini čebelnjaka, po navadi ne dlje kot 20 m od njega, in sicer približno od 1 do 30 cm globoko. Obdobje bube traja od 15–60 dni, to pa je odvisno od vrste, vlažnosti in temperature tal. Kolikor bolj so tla peščena, vlažna in topla, toliko hitrejši je razvoj. Za uspešen razvoj pa je nujno potrebna tem-

Foto: Internet

Slika 2: Ličinka malega panjskega hrošča (*Aethina tumida*)

peratura 10 °C, čeprav hrošči največ tri tedne preživijo tudi pri nižji temperaturi. Ko se iz bube razvijejo odrasli osebk, ti poiščejo čebeljo družino, v kateri se začne nov razvoj. Hrošče, ki so zelo spretni letalci, privlači čebelji vonj, zato letijo tudi več kilometrov daleč, da najdejo čebelo družino.

Odrasel mali panjski hrošč je v povprečju dolg 5,7 mm in širok 3,2 mm, torej doseže približno tretjino velikosti čebele delavke. Razlike v velikosti po vsej verjetnosti nastanejo zaradi različnih podnebnih razmer in količine hrane. Ko se iz bube razvije hrošč, je ta svetlo rjave barve, potem pa počasi temni in postane temno rjav do črn. Njegovo telo je razdeljeno na glavo, oprsje in trebušni del ter ima tri pare nog. Za razlikovanje od drugih hroščev je pomembno, da so njegova krila krajša od zadka, tako da je konica zadka razgaljena. Zelo značilne so tudi betičaste ti-palke s tremi segmenti (Slika 1).

Ličinka malega panjskega hrošča je dolga približno 1 cm in kremasto bele barve. Na prvi pogled je podobna ličinki voščene vešče (*Galleria mellonella*), vendar kmalu ugotovimo, da je precej drugačna od nje. Ima tri pare nog, po enega na vsakem od prvih treh segmentov, bodice na zgornjem hrbtnem delu vsakega segmenta in še dve večji bodici na zadnjem delu telesa (Slika 2).

Klinični znaki napadenosti čebelje družine se pojavijo šele tedaj, ko je v panju že veliko hroščev. Pri taki čebelji družini opazimo rove na satju, uničeno (pojedeno) čebeljo zalego in spremenjen med, ki je neprijetnega vonja in teče iz satja. Zgodnjo napadenost čebeljih družin, v katerih še ni veliko hroščev, ličink in jajčec, pa je zelo težko ugotoviti, zato mora čebelar čebelje družine čim večkrat natančno pregledati. Najpreprostejši način je redno pregledovanje zimskega drobirja. Ker se hrošči skrivajo pred svetlobo, zbežijo, ko odpremo panj, vendar jih včasih lahko vidimo, kako begajo po satju. Dobro je, če jim nastavimo plastične pasti v obliki predorov, v katere se lahko skrijejo. Na podnico panja lahko vložimo valovito lepenko, tako da je njen gladki del obrnjen navzgor, potem pa jo občasno obrnemo in pogledamo, ali so v utorih hrošči. Na satju moramo redno preverjati morebitno navzočnost ličink. Te so na prvi pogled podobne ličinkam voščene vešče, vendar že kmalu ugotovimo, da so drugačne in da

Foto: Internet

Slika 1: Odrasel mali panjski hrošč (*Aethina tumida*)

ne delajo zapredkov. V špranjah v notranjosti panja in na satnikih moramo redno pregledovati morebitno navzočnost njegovih jajčec, ki dosegajo dve tretjini velikosti čebeljih.

Na daljše razdalje se hrošč širi s premiki čebeljih družin, rojev, matic s spremljevalkami, satjem, voskom in čebelarškim orodjem, s premiki zemlje, v katerih so posajene rastline, s prevozi sadja ter tudi s čmrliji. Povečan nadzor nad morebitno navzočnostjo hrošča je zato še posebej potreben na območjih, na katerih obstaja večje tveganje za njegov vnos in širjenje, kot so na primer prometne poti in skladišča, v katerih raztovarjajo ter skladiščijo južno sadje in rastline. Povečana pozornost je potrebna tudi na območjih z milejšim podnebjem.

O možnostih zatiranja malega panjskega hrošča bomo pisali v kakem drugem prispevku, čeprav si iskreno želimo in upamo, da navodil in nasvetov za zatiranje malega panjskega hrošča v Evropi v praksi še dolgo ali sploh nikoli ne bi potrebovali. ■

Viri:

Cuthbertson, G., Andrew, S., in sod. (2013): The small hive beetle *Aethina tumida*: A review of its biology and control measures. *Current Zoology*, letnik 59, št. 5, str. 644–653.

https://sites.anses.fr/en/system/files/SHB%20For%20beekeepers_2.pdf.

Neumann, P., Ellis, D. J. (2008): The small hive beetle (*Aethina tumida* Murray, Coleoptera: Nitidulidae): distribution, biology and control of an invasive species. *Journal of Apicultural Research*, letnik 47, št. 3, str. 181–183.

15 let sonaravnega zatiranja varoj pri ČD Kranjska Gora

Milan Meglič, milan.meglic4m@gmail.com, in Janez Gregori, janez.gregori@gmail.com

Zajedavska bolezen varoza, ki se je v osemdesetih letih prejšnjega stoletja množično pojavila tudi v naših čebelarstvih, je sprožila živahno iskanje sredstev, s katerimi bi se ji uspešno uprli. V našem društvu smo se že pred 18 leti odločili, da proti tej bolezni ne bomo uporabljali sintetičnih sredstev, temveč mravljinčno kislino. Zanj smo se odločili predvsem zato, ker v medu in vosku ne pušča ostankov in ker smo bili prepričani, da **mora med ostati med**. Po letu 2002 smo za zimsko zatiranje varoj začeli uporabljati oksalno kislino, in sicer po metodi kapanja, to pa potrebi uporabljamo še dandanes.

Sprva smo se organizirali in tri leta, tudi pod mentorstvom dr. Jožeta Riharja, namenili zlasti diagnosticiranju, ugotavljanju obsega napadenosti čebel z varojami in glede na to tudi pravočasnemu ukrepanju: kdaj je treba ukrepati in kako glede na zunanjo temperaturo, čas zatiranja ter tip in prostornino panja pravilno določiti potrebno količino kisline. Pri tem je bilo treba skrbno preverjati število odpadlih varoj, to pa je izzvalo kar nekaj posmeha na naš račun, češ, v Kranjski Gori pa štejejo varoje!

Na podlagi triletnih izkušenj smo izdelali načrt zatiranja varoj. V njem so bili določeni potrebna doziranja in koncentracija mravljinčne kisline (glede na letni čas, temperaturo ozračja, vrsto in prostornino panja), pa tudi pripomočki za doziranje kisline, to je hlapilnik ali tako imenovani »šok«, pri čemer uporabljamo vileda krpe. Čebelarji ČD Kranjska Gora smo leta 1999 pri Janezu Gregoriju v Podkorenu ta način zatiranja varoj predstavili širši slovenski čebelarški in

veterinarski javnosti pod naslovom »Alternativni način zatiranja varoe ali čebelarjenje brez ostankov kemičnih sredstev za zatiranje varoe«. Čebelarška in veterinarska javnost sta sprva sicer pokazali zanimanje, sčasoma pa se je večina slovenskih čebelarjev, predvsem zaradi usmeritve veterinarske in tudi čebelarške stroke pri ČZS, usmerila v uporabo sintetičnih, v praksi žal velikokrat celo neregistriranih sredstev. S tem so bila velika finančna sredstva EU, namenjena za preusmeritev čebelarjev v uporabo legalnih sredstev za zatiranje varoj in predvsem v uporabo sonaravnih sredstev, vržena skozi okno.

V našem društvu smo kljub temu vsa leta vztrajali pri uporabi sonaravnih sredstev, predvsem mravljinčne kisline, tako da letos mineva že 15 let, odkar pri zatiranju varoj ostajamo pri prvotnem načrtu. Na obletnico smo se spomnili 23. oktobra letos v Martuljku, tja pa smo povabili tudi širši krog čebelarjev, predstavnike ministrstev za kmetijstvo in okolje, predstavnike veterinarskih in nadzornih institucij za varno hrano ter medije, za katere smo menili, da jih utegne

Publikacija »Čebelarstvo društvo Kranjska Gora – 15 let sonaravnega zatiranja varoj«

Foto: Janez Gregori

zanimati naše delo. In odziv je bil razveseljav. Naše delo smo predstavili tudi v skromni publikaciji z naslovom »Čebelarstvo društvo Kranjska Gora – 15 let sonaravnega zatiranja varoj« (30 strani) ter jo razdelili vsem udeležencem, vabljenim, ki se predstavitev niso mogli udeležiti, pa smo jo poslali po pošti.

Da smo se odločili pravilno, potrjuje tudi dejstvo, da na primer najstrožja evropska ekolinija Démetra za zatiranje varoj dovoljuje samo uporabo mravljinčne kisline. V praksi že petnajsto leto dokazujemo, da tisti, ki se pri zatiranju varoj drži načrta ČD Kranjska Gora (objavljen je tudi v knjigi M. Megliča in V. Augušтина »Varoja, čebela, čebelar«, 2007, na strani 130), zaradi teh zajedavcev ne izgubi nobene čebelje družine.

Najpomembneje pa je, da pridelujemo med brez ostankov sintetičnih sredstev, to pa je dobro predvsem za njegove porabnike. Ti so namreč čedalje bolj ozaveščeni in od čebelarja pričakujejo med, ki naj bi bil naravni proizvod, brez kakršnih koli ostankov sintetičnih sredstev. Člani Čebelarskega društva Kranjska Gora smo zato zadovoljni, da smo ta cilj dosegli že pred veliko leti, drugim čebelarjem v Sloveni-

ji pa želimo, da bi v dobro porabnikov medu čim prej ubrali našo pot.

Člani ČD Kranjska Gora smo ponosni na svoje dosežke. Pomembno delo smo opravili povsem brez družbene (državne) pomoči. V minulih 15 letih smo dosledno spremljali in dokumentirali potek obvladovanja varoj v skupaj več kot 5000 čebeljih družinah.

Po našem trdnem prepričanju se lahko slovenski čebelarji hitro, ne da bi raziskovalne institucije v Sloveniji zapravljale denar za drage raziskave o obvladovanju varoj v naših razmerah, preusmerijo v sonaravni način obvladovanja varoj. Natančno bi morali preučiti 15 let naših spremljanj poteka zatiranja varoj v različnih panjih, med drugim tudi v kranjičih, predvsem pa v AŽ-panjih, za katere v nobenem tujem navodilu ni nasvetov o uporabi mravljinčne kisline.

V ČD Kranjska Gora smo se zato odločili, da naš uspešni način obvladovanja varoj, potrjen v 15-letni uspešni praksi, podarimo slovenskim čebelarjem – konkretno slovenski čebelarski in veterinarski stroki, ki v Republiki Sloveniji tudi po službeni dolžnosti sodelujeta pri obvladovanju te zajedavske bolezni. ■

Veterinarski nasveti za december

Ivo Planinc*, ivo.planinc@vf.uni-lj.si

Konec leta je čas obračunov za minulo leto, pa tudi načrtov za prihodnje. To leto je bilo za čebelarjenje zelo zahtevno. Vsak čebelar je namreč moral v preživetje svojih čebeljih družin do zaznave vložiti res veliko znanja, truda in vztrajnosti.

Za obdobje, ki je pred nami, bi rad opozoril na dve pomembni stvari. V tem obdobju nas čaka predvidoma še zadnje zatiranje varoj. Priporočamo kapljično uporabo zdravila ApiBioxal (oksalna kislina).

Najprej odpremo panj in ugotovimo, ali je družina živa. Da ugotovimo, kolikšna je moč posamezne družine, moramo pri AŽ-panju odpreti plodiščna vratca, z žepno svetilko posvetiti v notranjost panja in določiti število zasedenih ulic. Količina porabljene raztopine mora biti prilagojena moči družine. Še pred zatiranjem lahko šibkejšim družinam prilagodimo prostor. Prilagajanje prostora glede na moč družine je pomemben in hkrati tudi že prvi ukrep za preprečevanje pojava poapnele zalege, bolezni, ki je bila letos kar preveč pogosta.

Brez preverjanja števila odpadlih varoj po zatiranju bomo težko vedeli, ali smo število varoj v družini dovolj zmanjšali ali jih je treba še dodatno

zatirati. Testne vložke vstavimo sočasno z zdravljenjem (sočasno z zdravljenjem ali sočasno z aplikacijo zdravila), število odpadlih varoj pa preštujemo po 10–14 dneh.

Druga stvar, ki bi jo rad poudaril, pa je ravnanje posameznega čebelarja ob morebitnem odmrtju čebeljih družin. V zimskem obdobju moramo redno preverjati, ali so družine še žive. Ob vsakem odmrtju družin moramo ukrepati hitro in natančno ter ugotoviti vzrok odmrtja. Pri odmrti družini najprej iz panja izpraznimo satje, da preprečimo morebitno ropanje. Osredotočiti se moramo na pregled satja. Pregledamo vsak sat posebej. Ugotoviti moramo, ali je v njem morda neizležena zalega. Ta je lahko na več satih, lahko pa je neizleženih samo nekaj celic na enem satu.

Samo s pregledom neizležene zalege lahko potrdimo ali izključimo izbruh (navzočnost) hude gnilobe čebelje zalege. Odkriti moramo pokrovec vsake celice posebej ter pregledati njeno vsebino. Ob morebitnem odmrtju ene ali več čebeljih družin pokličite pristojnega veterinarja, da postavi dokončno diagnozo ter predvsem izključi okužbo s hudo gnilobo. Dobili pa boste tudi navodilo, kako ravnati s praznim panjem, satjem ter morebitnimi zalogami hrane. Po-

* Mag. dr. vet. med., Nacionalni veterinarski inštitut, enota Nova Gorica, Veterinarska fakulteta Univerze v Ljubljani

SLOVENSKI ČEBELAR

CXVI. LETNIK – LETO 2014

Urednik: Marko Borko, univ. dipl. ped.

Ambrož, Maja:

Uspešno sklenjen natečaj »Sem eko, ohranjam čebelo in smreko« 176

Aplinc, Franc:

Čebelarstvo društvo Črna – stoletnik 417

Auguštin, Vlado:

Uporaba plastične folije pri izzimitvi čebel v LR-panjih 45
 Čebelji panji iz polistirena 85
 Pomen menjave satja 21
 Ocenjevanje sublimatorjev 131
 37. ApiSlovenija 2014 – največja doslej 177
 Oskrba rojev 200
 3. svetovni simpozij o ekološkem čebelarstvu 210
 Pregled čebeljih družin in priprava na prezimovanje 238
 Združevanje čebeljih družin 277
 Pogoji za uspešno prezimovanje čebel 355
 Sublimator g. Sirkla pridobil spričevalo SIQ 365
 Sublimiranje oksalne kisline 405
 Razprava o uporabi pripomočkov za zatiranje varoj 406

Babič, Anton:

Praznovanje 100-letnice organiziranega čebelarstva 58

Bauer, Janez:

Čebelji rop in moje izkušnje s tem pojavom 360

Borko, Marko:

Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo 3
 Državna prvaka z državnega ocenjevanja medu 59
 Dan čebelarstva 63
 Izobraževanje – pogoj, brez katerega ne gre 67
 Uvodnik 77
 Prvo znanstveno posvetovanje v spomin na dr. Janeza Poklukarja 101
 Nagrajena fotografija g. Franca Šivica 217
 37. državno tekmovanje mladih čebelarjev 217
 Najboljše poslikave panjskih končnic 2014 218
 12. slovenski čebelarški praznik v Polhovem Gradcu 259
 Korak bliže k legalizaciji seta za prvo pomoč 263
 V spomin Martinu Adlešiču (1933–2013) 288
 Mengeški čebelar Matko, prvi praporščak ČZS 289
 »Za čebelarstvo ni vsaki, kakor za matiko« 294
 Odprto Dolenjsko čebelarstvo središče 295
 Odprta čebelarstva učna pot Janka Pislaka 296
 Odprtje prenovljenega laboratorija in nove točilnice 299

Gorenjski čebelar prof. Severin Golmajer 334
 24. dnevi medu 341
 Novi čebelarški mojstri 341
 Čebelar čebelarju tat? 367
 Vzrejevalec čebeljih matic Alojz Bukovšek mlajši 368
 Podelitev diplom petim čebelarским mojstrom 374
 Čebelarstva knjižnica Janeza Goličnika 384
 Čebelar, prevoznik, vzrejevalec, izdelovalec medenih pijač, pokuševalec medu ... vse to je Jože Sever 413
 Strokovna razprava o čebelarstvu usposabljanju 419

Borko, Marko in Andrej Sever:

Promocija slovenskega čebelarstva v Indiji 136

Božič, Janko:

Ali je parazitska osica *Torymus sinensis* rešitev za zadostno zmanjšanje populacije kostanjeve šiškarice? 99
 Gostota čebeljih družin v Sloveniji 276

Cetina, Miro:

Moj pogled na ekološko čebelarjenje 56

Crnogaj, Drago:

Zgodba čebelarja: »Že sama misel na čebele mi vpliva na moči in zdravje« 325

Debelak, Marjan:

Moje ljubiteljsko »AŽ-maksi« čebelarjenje 245

Dimc, Barbara:

OŠ Medvode – šola, prijazna do čebel 235

Fajdiga, Vladimir:

Selitev čebel iz AŽ- na LR-sate 244

Golmajer, Severin:

Zgodba o vzorcu medu iz leta 1943 337

Gosar, Borut:

Recept za pripravo smrekovih in borovih vršičkov z medom 204

Gregorc, Aleš in Peter Podgoršek:

Rezultati vzrejne dejavnosti v letu 2013 160

Gregori, Janez:

Sledljivost v čebelarstvu in čebelarški kodeks 20
 Janez Gregori: Ob 100. obletnici rojstva prof. dr. Jožeta Riharja 366
 280. obletnica rojstva Antona Janše 411

Gril, Karl:

Bogastvo čebelarke terminologije – izid slovarja odmeva še šest let po izidu 339

Groznič, Katarina:

Kako rešiti problem kostonjeve šiškarice? 255

Hostnik, Jani:

Delo s čebeljimi družinami pri pridobivanju matičnega mlečka 166

Hrovatin, Breda:

Kako je s sanacijo hude gnilobe? 19

Jamnikar Ciglencič, Urška in Ivan Toplak:

Sezonsko spreminjanje navzočnosti virusov ABPV, BQCV, CBPV in DWV pri zalogi, panjskih in pašnih čebelah 11

Ugotavljanje okužb s čebeljimi virusi pri maticah in njihovih spremljevalkah 92

Jamnikar Ciglencič, Urška, Ivan Toplak in Aleš Gregorc:

Virus kronične paralize čebel (CBPV) in njegov vpliv na smrtnost čebel delavk 47

Jedlovčnik, Norbert:

Azijski sršen na pohodu po Evropi 205

Jelen, Filip:

Druge tekmovalne mladice čebelarjev Koroške 258

Jenčič, Vlasta:

Mali panjski hrošč (*Aethina tumida*) 407

Jenčič, Vlasta in Stane Srčič:

Rotenon – da ali ne? 174

Jenko – Rogelj, Mira:

Veterinarski nasveti za junij – »vampirski« varoje že na pohodu 214

Jurič, Alenka:

Ukrepi za zaščito zdravja čebel v februarju 55

Kako bomo zatirali varoje v letu 2014? 95

Zimsko zatiranje varoj z zdravilom API-Bioxal 328

Justinek, Jure:

Ocena pašne sezone 2013 ... 14

Novi Pravilnik o katastru čebelje paše, čebelarstvu

pašnem redu in programu napovedi medenja 25

Vpliv žledoloma v gozdovih na medenje 99

Kakšno je letošnje stanje vegetacije po državi? 132

Uvodnik 233

Juvanec, Borut:

Pravi slovenski čebelnjak 316

Kafel, Zlatko:

Označevanje prevoznih enot 170

Registrska tablica – lokacija ali čebelnjak? 170

Kandolf Borovšak, Andreja:

Dan apiterapije v Mariboru 28

Poročilo o rezultatih interne kontrole slovenskega medu 82

Decembra letos nova zakonodaja o označevanju medu 106

Ostanki kumafosa in metabolitov amitraza v medu

in vosku 123

Slovenski med sinonim za kakovost – naj tako tudi

ostane 129

Virtualni panj na spletni in mobilni aplikaciji e-Čebelar 179

Slaba sezona ogroža pristnost medu 213

Strokovna razprava o pridobivanju medu 240

Kandolf Borovšak, Andreja in Nataša Lilek:

Mednarodni simpozij o kakovosti čebeljih pridelkov I. del 357

Kandolf Borovšak, Andreja, Marko Borko, Nataša Lilek in Tomaž Samec:

XLIII. mednarodni kongres Apimondia 2013 v Ukrajini (IV. del) 43

Kavčnik, Vili:

Sladka ustvarjalnost čebelarkega krožka 135

Kerbe, Drago:

Srečanje koroških čebelarjev z obeh strani meje 22

Kert, Janez:

Verjetno prva plačljiva storitev opravevanja poljščin v Sloveniji 323

Kladnik, Bine:

Domžalski čebelarji na strokovni ekskurziji v Prekiji 21

Klemenčič Štrukelj, Nataša:

Projekt »Od setve do žetve – kar sejemo, to žanjemo« 120

Dan odprtih vrat slovenskih čebelarjev 235

Sklepna prireditve projekta »Od setve do žetve, kar sejemo, to žanjemo« na sejmu Narava – zdravje 120

Kmetič, Zoran:

Narejanje družin z rojevim matičniki 120

Kmetijski inštitut Slovenije:

Poslovili smo se od sodelavca Marjana Kokalja 120

Kocjan, Mateja:

Kostonjeva šiškarica in parazitoidna osa

Torymus sinensis 286

Kolenc, Martin:

Obnovitev meščanskega čebelnjaka v Idriji 136

Odprtje prenovljenega idrijskega meščanskega

čebelnjaka 377

Korošec, Mojca:

BiolMiel 2013: Znova odličen slovenski ekološki med 294

Košir Kropivšek, Anica:

Izdelava obeskov iz voska 96

Kozinc, Brane:

Slovenska ekipa deveta na Mednarodnem tekmovanju mladih čebelarjev 258

Kozmus, Peter:

Zakaj izvajati osnovno odbiro v čebelarstvu? 9

Sklepi glede zagotavljanja zdravil za zatiranje varoj v letu

2014 55

Zakaj čebelarji v letu 2014 ne bomo brezplačno prejeli zdravil za zdravljenje varoze? 98

Kako izvajati selekcijo in kakšen je pomen tega ukrepa v lastnem čebelnjaku?.....	125
Uvodnik	157
Obisk čebelarjev v Avstriji	279
Delo pri čebelah in pomoč terenskih svetovalcev	305
Oskrba čebel in svetovanje v jesensko-zimskem obdobju	346
Z javne razprave o številu čebel	399
Spodbujanje osnovne odbire in menjava čebeljih matic v letu 2014	400
Svetovanje terenskih svetovalcev v zimskih mesecih.....	422
Lah, Andrej:	
100 let ČD Ravne na Koroškem	417
Lebar, Marija:	
Tematski večer o Frančišku Mlinšku in odkritje kipa Janeza Golčnika.....	60
Lešnik, Vida:	
Priprava čebeljih družin na prezimitev.....	286
Lilek, Nataša:	
Strokovna razprava o shemah višje kakovosti	3
Imamo državna prvaka za leto 2013!.....	22
Do čebel najbolj prijazni občina in podjetje ter najlepši medovit vrt	40
Pa ga končno imamo – SMGO! Ga bomo znali izkoristiti?....	41
Mleti sladkor in hidroksimetilfurfural	134
Tudi cvetni prah je lahko obremenjen z ostanki akaricidov	162
Pomen cvetnega prahu in smukanje	202
Zagotavljanje čistosti cvetnega prahu in obdelava s sušenjem	236
Simpozij o cvetnem prahu	398
Lilek, Nataša in Andreja Kandolf Borovšak:	
Mednarodni simpozij o kakovosti čebeljih pridelkov (II. del).....	397
Maček, Andraž:	
Opazovalna postaja medenja lška vas – Krim.....	330
Magdič, Tanja:	
Embalaža za boljše prepoznavnost.....	26
Postanimo prepoznavni s Slovenskim medom!.....	81
Analiza anketnega vprašalnika – regijski posveti 2013 in primerjava 2007-2013.....	182
Marolt, Sandi:	
Zmote, zablode in prirojene resnice.....	58
Pomladni zajtrk.....	159
Med v kulinariki – nekaj splošnih resnic o medu	339
Mastnak, Mojca:	
ČD Slivnica pri Celju praznovalo 50-letnico delovanja	372
Matavž, Lidija:	
Ta mesec sta preživetje in moč čebeljih družin odvisni od posegov čebelarja.....	93
Zatiranje varoj in malega panjskega hrošča.....	364
Medved, Maks:	
Bomo sejali facelijo?.....	256
Meglič, Milan in Janez Gregori:	
15 let sonaravnega zatiranja varoj pri ČD Kranjska Gora.....	409
Mulej, Barbara:	
Se o čebelah, ljudeh in NVI	367
Nikoloski, Trajče:	
Tradicionalna strokovna ekskurzija	21
S primorskimi čebelarji na Češkem	333
Nikoloski, Trajče in J. M. Omerza:	
Plečnikov grajski čebelnjak v Pragi	412
Noč, Boštjan:	
Uvodnik	37
Leto 2013 je zaznamovalo	60
Sporočilo slovenski politiki!.....	260
Vodstvu CZS delno uspelo v pogajanjih z MKO – pomoč čebelarjem zagotovljena	275
V Avstriji je oprasevanje plačljivo!	323
Zimsko zatiranje varoj ključno za uspešno čebelarjenje v prihodnjem letu!.....	365
Urad predsednika RS streže med, ki ni pridelan v Sloveniji	368
Glasujte za Marijo Sivec kot Slovenko leta!.....	394
Z javne razprave »Medved in čebele«.....	401
Obrez Preskar, Breda:	
Uvodnik	117
Očkerl, Iztok:	
Kaj je prav: AŽ-satnik ali Gerstungov satnik?	101
Pacek, Suzana:	
Uvodnik	197
Planinc, Ivo:	
Preventivni ukrepi pri kužnih boleznih.....	173
Veterinarski nasveti za december.....	410
Prah, Maksimiljan:	
90 let delovanja ČD Slovenska Bistrica.....	373
Praper, Pavel:	
100 let Čebelarke družine Mežica.....	293
Prebil, Janko:	
Delavnica o vzreji čebeljih matic	378
Preinfalk, Borut:	
Uvodnik	273
Prezelj, Franc:	
Premeščanje čebeljih družin na krajše razdalje z roji	165
Rožman, Janko:	
Prijetna tradicija ČD Grad na Goričkem.....	342

Samec, Tomaž:

Svetovanje čebelarjem na terenu (II. del).....	30
Delo terenskih svetovalcev v čebelarstvu	69
Delo terenskih svetovalcev v marcu.....	108
Svetovanje čebelarjem na terenu v aprilu.....	142
Izvajanje osnovne odbire v čebelarstvu.....	189
Izkušnje pri pridobivanju propolisa v letu 2013.....	241
Strokovna razprava o selekcijskem delu v vzrejališčih in Dan kranjske čebele v Semiču.....	297
Dan čebelarstva v Mariboru	376

Senič, Lidija:

Pobuda za uvedbo evropskega medenega zajtrka.....	41
Program ukrepov na področju čebelarstva v Republiki Sloveniji v obdobju od leta 2014–2016.....	64
Čebelarstvo in kultura: učimo se pri čebelah, ker pridnost bogati	61
Dan čebelarjev na sejmu AGRA.....	378
Skupna izjava konference čebelarskih organizacij z naslovom »Delo z mladimi na področju čebelarstva«.....	420

Skerbiš, Suzana:

Čebelarji moramo biti dobri diagnostiki.....	252
--	-----

Sladič, Vida:

Čebelarska ekskurzija v Varaždin	293
--	-----

Smodiš Škerl, Maja in Aleš Gregorc:

Mednarodna delavnica COLOSS o načinih zatiranja varoj...280

Smrdelj, Andreja:

Čebelarjeva opravila v januarju.....	16
Panjski sistemi.....	52
Ključni mesec za razvoj čebeljih družin.....	89
Mesec resnega dela v čebelnjaku.....	129
Izdelava sušilnika sadja in talilnika na obnovljiv vir energije – sonce	168
Najlepši mesec – največ dela	171
Junija so panji prepolni čebel	212
Čez poletje nikakor ne smemo pozabiti na vodo!.....	251
Čebelarjenje je dobra finančna in duševna naložba.....	362
Pozabimo na letošnjo sezono in se pripravimo na prihodnjo	284
Zvesta ekološkemu čebelarjenju.....	326
V zimskih dneh ne bomo počivali	403

Soklič, Mateja:

Nosema – kako okužba pravzaprav vpliva na čebeljo družino?	49
--	----

Šalehar, Andrej:

Peter Pavel Glavar, kranjski čebelar – ob 230. obletnici smrti	133
Portmannov cenik za leto 1874.....	332

Šemen, Štefan:

Nadgradnja DB-panja v AŽ-panj.....	282
------------------------------------	-----

Škof, Martina:

Oksalna kislina	18
-----------------------	----

Šivic, Franc:

Richard Jones: Ljudska umetnost na slovenskih panjskih končnicah	15
Novice iz sveta	51
Novice iz sveta	87
Novice iz sveta	127
Novice iz sveta	206
Novice iz sveta	281
Pomoč čebelam na Madagaskarju.....	318
Med in prebiotiki.....	324
Novice iz sveta	358
Uvodnik	393

Šivic, Franc in Vlado Auguštin:

Novice iz sveta	164
-----------------------	-----

Šivic, Franc in Marko Borko:

Novice iz sveta	12
Novice iz sveta	242
Novice iz sveta	320
Novice iz sveta	401

Šivic, Franc, Danilo Bevk, Peter Kozmus in Metka Pislak Ocepek:

XLIII. mednarodni kongres Apimondia 2013 v Ukrajini (III. del).....	5
---	---

Štucin, Zmago:

Učni čebelnjak na OŠ Dobrovo	159
------------------------------------	-----

Tomec, Anton:

63. občni zbor ČZS.....	178
Prof. dr. Andrej Šalehar: Poučevanje čebelarstva na Kranjskem od Petra Pavla Glavarja (1768) in Antona Janše (1770) do Emila Rothsčütza (1874)	322

Vencelj, Janez:

Uvodnik	313
---------------	-----

Vidrih, Ciril:

Ob 20. obletnici smrti Franca Albrehta	175
--	-----

Vogel, Anica:

100 let Čebelarskega društva Prevalje	418
---	-----

Vogriničič, Karl:

Spomin na 170 let rojstva dr. Filipa Terča.....	217
Uvodnik	353

Vraničar Novak, Anita:

Začetek sezone in premikov čebel.....	130
Preiskava medu na spore hude gnilobe čebelje zalege	215

Žerdin, Jože:

Prekmurska polja obarvana rumeno	216
--	-----

Židan, Dejan:

Uvodnik	1
---------------	---

Žizek, Anton:

V pustnem sprevodu tudi čebelice.....	135
---------------------------------------	-----

gosto se namreč izkaže, da je izbruh hude gnilobe v naslednji sezoni prav posledica površnega ravnanja z odmrliimi družinami v prejšnji sezoni.

Vsem čebelarским društvom priporočam, da se v zimskem obdobju dogovorijo z veterinarjem na svojem območju za predavanje o hudi gnilobi ali za

druga predavanja s področja zdravstvenega varstva čebel. Vse čebelarje pa vabim, da se teh predavanj tudi udeležite.

Ob koncu naj vsem čebelarkam in čebelarjem zaželim še vesele božične praznike ter srečno in medeno leto 2015. ■

ZGODOVINA ČEBELARSTVA

280. obletnica rojstva Antona Janše

Janez Gregori, janez.gregori@gmail.com

Letos se spominjamo 280. obletnice rojstva Antona Janše (1734–1773), našega najslavnejšega in najbolj prepoznavnega čebelarskega strokovnjaka. O njem je bilo v našem glasilu že veliko napisanega, zato naj tokrat osvetlimo predvsem njegovo mesto v čebelarški stroki, tako v preteklosti kot v sedanjosti.

Iz rojstne Breznice na Gorenjskem se je Anton z bratom Lovrencem že leta 1766 podal na Dunaj, kjer naj bi se izučil za bakrorezca in slikarja, saj je nardarjenost za tako delo pokazal že v domačem kraju. Očitna pa sta bila tudi njegovo veliko zanimanje za čebele in čebelarjenje, s katerim se je srečal že v domačem kraju, ter smisel za opazovanje dogajanj v življenju čebel. In prav to je spremenilo njegovo življenje. Ko je Nižjeavstrijska kmetijska družba iskala čebelarskega učitelja, se je Anton Janša leta 1769 prijavil za to službo in bil tudi izbran. Že leto pozneje ga je cesarica Marija Terezija s patentom imenovala za stalnega učitelja čebelarstva na novi čebelarški šoli na Dunaju. Bil je prvi učitelj čebelarstva na svetu! Omeniti je treba, da je njegovo imenovanje podprl tudi A. G. Schirach, takrat vodilni avstrijski oziroma celo svetovni čebelarški strokovnjak.

Janša je v svojem kratkem življenju napisal dve knjigi: prva, *Razprava o rojenju čebel* (*Abhandlung vom Schwärmen der Bienen*), je izšla leta 1771, druga, *Popolni nauk o čebelarstvu* (*Vollständige Lehre von der Bienenzucht*), pa je izšla po njegovi

smrti, leta 1775. Za izdajo te knjige je poskrbel Janšev učenec in pomočnik Jožef Münzberg. Knjigi dokazuje avtorjevo osupljivo dobro poznavanje biologije čebel in tudi tehnike čebelarjenja, saj številne njegove ugotovitve in številni nasveti veljajo še dandanes. Janša je učil, da se mora prostornina panja prilagajati moči družine, to pa lahko dosežemo z različnimi prikladami. Lahko jo damo na vrh kot nadklado, lahko spodaj kot podklado, lahko pa jo vrinemo kot medklado, s katero je tudi preprečeval rojenje. Janša sodi med začetnike nakladnega čebelarjenja, čebelarjenja na preprost način. Iz biologije omenimo njegovo navedbo, da se matica pari zunaj panja z več troti, uspešno parjenje pa prepoznamo po paritvenem znamenju. Ko se matica vrne v panj, ji namreč »iz zašiljenega dela zadka visi nekaj belega, podobnega tanki nitki«.

Osupljivo je tudi Janševo poznavanje čebeljih bolezni. Prepoznavanje okuženosti s hudo gnilobo in postopek, ki ga predlaga, če je bolezen že v panju, pa sta brez dvoma primerna nasveta tudi za današnji čas!

Anton Janša je s svojo genialnostjo dosegel slavo že za časa svojega življenja. Dunajski dvor je znal ceniti njegovo široko znanje in cesarica mu je že na začetku namenila stalno službo. Posmrtno mu je izkazala svoje spoštovanje tudi z leta 1775 izdanim čebelarским patentom, zakonom, po katerem so morali vsi državni učitelji čebelarstva učiti po naukih Antona Janše.

V tujih čebelarških knjigah pogosto naletimo na ime Antona Janše. V »Svetovni zgodovini čebelarstva ...« avtorice Eve Crane (1999) je precej pozornosti namenjene njegovemu življenju in delu, pa tudi njegovemu sijajnemu čebelarskemu znanju. Z risbo je predstavljen njegov panj, prav tako pa tudi možnosti povečevanja prostornine s prikladami. S tem v

ANTON JANŠA

Foto: Arhiv ČZS

zvezi je natančno opisan eden izmed njegovih šestih načinov narejanja umetnih rojev. Podrobno – tudi s citati – so navedene Janševe ugotovitve glede parjenja matic zunaj panja in glede znakov, po katerih je mogoče prepoznati, da je matica uspešno oprášena. V »Svetovni zgodovini« je zapisano tudi mnenje zgodovinarja H. M. Fraserja, da je bil Janša »največji čebelar praktik preteklega obdobja«.

Tako znamenitega strokovnjaka, kot je Anton Janša, si seveda želi vsak narod. Našim severnim sosedom se včasih zapiše, da je bil Janša rojen na Koroškem, in med drugim tudi to, da je nekaj časa deloval tam, vendar njihove trditve za zdaj niso dokazane.

Slovenski čebelarji smo Antona Janšo postavili na svoj oltar, saj smo njegov rojstni dan razglasili za svoj praznik, njegov klobuk smo sprejeli kot del naše čebelarske noše, poleg tega pa pogosto navajamo tudi njegove nauke. Kljub temu vse premalo razmi-

šljamo o njegovi vlogi v svetovnem merilu in o tem, kaj je pravzaprav učil o načinu čebelarjenja.

Narod svojim velikim rojakom in rojakinjam izkazuje spoštovanje tudi s tem, da spoznava njihovo delo in učenje in da skuša odkriti vse podrobnosti iz njihovega življenja, ki se po navadi skrivajo v starih zapisih. Nekatera obdobja v življenju Antona Janše so še vedno zastarta, predvsem njegovo življenje pred prihodom na Dunaj. Odgovore lahko dobimo v arhivih, ki hranijo stare dokumente. Trpko spoznanje je, da vedno manj ljudi obvlada branje starih zapisov, trd oreh pa so zlasti rokopisi v gotici. In tudi zanimanje za brskanje po arhivih vse bolj peša. Ne smemo izgubljati časa, saj moramo izrabiti vsako priložnost, ki se nam ponuja, da o Antonu Janši raziščemo, kar se še raziskati da, da razčistimo zadnje dvome in dopolnimo poznavanje. To je, ne nazadnje, tudi naša dolžnost. ■

Plečnikov grajski čebelnjak v Pragi

Jože Plečnik je bil rojen 23. januarja 1872 v Ljubljani, leta 1898 pa je na Dunaju končal študij arhitekture. Trinajst let pozneje je postal profesor na umetniško-obrtni šoli v Pragi. Leto pred tem je sprejel povabilo češkega predsednika Tomaša Garika Masaryka, da kot glavni arhitekt prevzame prenovo praškega gradu na Hradčanih. Veliko pozornost je namenil celotnemu kompleksu in velikopoteznemu oblikovanju vseh vrtov, dvorišč in povezav med posameznimi stavbami, pa tudi notranjščini. Med drugim je projektiral in zgradil tudi čebelnjak, ki je nameščen v grajskem vrtu. Glede na starost je čebelnjak zelo dobro ohranjen in je še živ. V njem v osmih nakladnih panjih s satniki dimenzij 39 x 30 cm in 39 x 15 cm od leta 1957 čebelarji čebelar in vrtnar g. Šuster. Zanimiva so majhna drseča okna na sprednji strani čebelnjaka, skozi katera izletavajo čebele. Plečnik je v okolici čebelnjaka projektiral tudi vrt za čebele ter sadni in zelenjavni vrt. Posebni zanimivosti čebelnja-

Foto: Trajče Nikoloski

ka sta vhod in izhod. Ohranjenih je tudi nekaj primerkov starega čebelarskega orodja, npr. orodje za lovljenje rojev, ki ga g. Šuster še vedno s pridom uporablja.

Trajče Nikoloski in J. M. Omerza

Spoštovane kolegice čebelarke in kolegi čebelarji!

Obveščamo Vas, da pri nas lahko kupite matični mleček odlične kakovosti, pridelan v Sloveniji, prav tako pa tudi cvetlični med v zeleni količini ali pakiran v kozarce. Prodamo vrtljivo stojalo s šestimi posodami za točenje medu, v katere lahko natočite 6-krat po 60 kg medu. Vse posode so ogrevane s termostatom in iz nerjavečega materiala. Cena po dogovoru.

Čebelarkam in čebelarjem želimo mirne božične praznike in srečno novo leto 2015!

Čebelarstvo PISLAK BALI

Apače 303, 2324 Lovrenc na Dravskem polju

031/734 905 • info@cebelarstvo-pislak.si • www.cebelarstvo-pislak.si

Čebelar, prevoznik, vzrejevalec, izdelovalec medenih pijač, pokuševalec medu ... vse to je Jože Sever

Ne samo v Beli krajini, od koder je doma, ampak tudi v vsej Sloveniji verjetno ni čebelarja, ki bi se lahko primerjal z vsestranskim Jožetom Severjem, čebelarjem, prevoznikom, vzrejevalcem, izdelovalcem medenih pijač, pokuševalcem medu ...

Čebelar

G. Sever se je rodil leta 1945 v Osojniku v Beli krajini le 14 dni pred koncem 2. svetovne vojne. Kot v šali rad pove, je kot novorojenček tako glasno jokal, da se je vojna morala končati zaradi njega. Res pa je, da izvira iz družine, ki ima svoj plemiški grb. Po moški veji družine obstaja tudi rodovnik, ki sega vse do leta 1710. Tedaj je njegov prednik Grga Sever pridobil družinski grb, na katerem je podoba lepe device. Ščit je obrobjen z avstro-ogrskim okrasjem. Družinski grb zdaj kot zaščitni znak uporablja na vseh svojih pridelkih in izdelkih.

Med sorodniki je bil čebelar eden izmed njegovih stricov. Sam je začel čebelariti leta 1957, ko je od strica dobil dva nenaseljena panja ter kupil štiri nenaseljene panje, bratranec pa mu je podaril roj. Edina čebelja družina nekaj let ni hotela rojiti, zato mu preostalih panjev ni uspelo naseliti. Nekega leta se je pripečilo, da so se čebele od drugod naselile v njegovih rabljenih praznih panjih. Tako se je začelo njegovo sprva majhno čebelarstvo povečevati. Leta 1962 je postal član ČD Ljubljana in ČZS, pozneje tudi ČZ Bele krajine. V začetku sedemdesetih let je bil soustanovitelj ČD Semič, ki je bil prej družina znotraj ČD Črnomelj.

V Ljubljani je društvenima kolegoma Tonetu Verbiču in Slavku Raiču pomagal pri oskrbi čebel, hkrati pa se je od njiju tudi veliko naučil o čebelarjenju. Veliko je sodeloval tudi z Ivanom Grajšem, s katerim sta skupaj prevozila Gorski Kotar, Kočevje, Liko, Rudno polje in opazovala, kje bo medilo. Seveda se je veliko naučil

Foto: MB

Stenska poslikava na domu g. Severja z družinskim grbom

tudi pri tem, pa tudi iz legendarnih knjig Sodobno čebelarstvo I. in II. del. Večina čebelarjev je prebrala samo drugi del, morali pa bi tudi prvega, ki govori o biologiji čebel. Po njegovem mnenju sta ti dve knjigi najboljši, saj zajemata vsa področja čebelarstva, vse poznejše knjige pa zgolj oplešujejo njuno vsebino.

Čebelariti je začel v 9-satnih AŽ-panjih. Pozneje je čebelaril s 35 nakladnimi panji, t. i. amerikanci, ki jih je nekaj odkupil od Agromela, nekaj pa jih je izdelal sam. Pozneje jih je opustil, ker so pretežki za dvigovanje in prevažanje, ter prešel na 11- + 3-satne na AŽ-panje, podobne Grajševemu panjskemu sistemu. V teh panjih čebelarji še zdaj. Na treh stojiščih v okolici Semiča skrbi za 85 gospodarskih družin in za 20–30 rezervnih družin. Kljub temu da je vsestranski čebelar, čebelarstvo nikoli ni postalo njegov poklic. Zaposlen je bil v carinskih skladiščih, v Vinski kleti Metlika in Iskri Semič, ki je izdelovala kondenzatorje.

Eden izmed začetnikov sodobne izdelave medenih pijač

V Vinski kleti Metlika si je pridobil znanje o izdelavi vina. Prvo medeno vino – medico je izdelal pred približno 30 leti. V njegovem arhivu je najstarejši vzorec medice star četrto stoletje. Leta 1999 je v svojem čebelarstvu gostil poln avtobus mariborskih čebelarjev na društveni ekskurziji in jim v pokušnjo ponudil medico. V navdušenju so mu pokupili vse buteljke medice, ki jih je moral sproti etiketirati. Kmalu zatem so se pri njem oglasili g. Marjan Slanič, g. Vlado Pušnik, ga. Silva Podlesnik in dr. Andrej Podjavoršek, profesor vinarstva s Fakultete za kmetijstvo in biosistemske vede z željo, da bi jim pred začetkom tečajev o medenih pijačah na fakulteti, prenesel svoje znanje o izdelavi medice. S pomočjo fakultete so tehnologijo

Čebelar Jože Sever

Foto: MB

Foto: MB

Najponosnejši je na šampiona za penečo medico iz leta 2008.

izdelave medice še občutno izboljšali. Nasploh so bili Mariborčani izjemno ustvarjalni na področju medenih pijač. Znanje in praksa g. Severja sta bila ključna za pričetek delovanja Sekcije za medene pijače v Mariboru, katere član je bil dolga leta in se je redno udeleževal predavanj, ki jih je organizirala.

Kot je dejal, je medico tedaj izdelovalo več čebelarjev in tudi Medex. Vendar je bila njihova medica prej stranski produkt pranja sodov medu, njena kakovost pa je bila temu primerno – nizka. Sam je privzel enološki pogled in se usmeril v visoko kakovost – če za izdelavo uporabiš najboljši med, boš pridobil najboljšo kakovost medice, tako kot dober vinogradnik lahko 60 odstotkov kakovosti vina zgradi že s kakovostjo grozdja na trti.

Leta 2004 je fakulteta v Mariboru poskusno izdelala penečo medico. Da bi več čebelarjev začelo izdelovati penečo medico, so jih sedem naučili, kako izdelati penečo medico. Med njimi je bil tudi g. Sever. Prvo ocenjevanje penečih medic je bilo leta 2005, že leta 2008 pa je bila peneča medica g. Severja na ocenjevanju medenih pijač osvojila naslov šampiona. Za svoje medice in peneče medice je prejel več nagrad, med katerimi je največ velikih zlatih medalj.

Prevažanje čebel

Poleg redne službe je imel največ 180 panjev na dveh tovornjakih. Prevažati je začel leta 1983 s

Foto: Arhiv Jože Sever

Pri prevažanju čebel na pašo

skupino šestih Hrvatov. Prevažal je po Hrvaški: na oljno ogrščico na Jastrebarsko, na akacijo v Đurđevac, potem v Semič na kostanj in v Gorski Kotar na hojo itd. Prevažal še dandanes, vendar zadnjih osem let samo z enim tovornjakom in še to le na krajše razdalje. Tudi sicer zmanjšuje število svojih čebeljih družin, žal pa se sin za zdaj zaradi naporene službe še ni zagrel za čebele. G. Sever je tudi že dedek in na svojo vnukinjo prenaša navdušenje za čebele.

Čebele na pašo pripravi tako, da jih marca krmi, če je le mogoče s strjenim medom. Med je »majka«! Če ima čebelja družina tedaj od štiri do sedem satov zalege, je to dobro in bo postala gospodarska, pašna družina, če pa je ima samo tri sate, matico ubije in čebeljo družino pridruži drugi. Če ima družina več kot sedem satov zalege, bo gotovo rojila, zato iz nje naredi rezervne družine v 7-satarjih.

Foto: MB

Zazimljena čebelja družina, 12. novembra 2014

Ob prevažanju čebel je spoznal, da čebela genetsko ni toliko prilagojena za pašo na mani, temveč predvsem za nektarne paše. Nasprotno pa je kranjska sivka prilagojena za gozdno medenje in ga zna tudi dobro izrabiti. Če čebele na paši ne »primejo«, je težava v genetiki. To je mogoče delno popraviti tako, da čebele »natrenira«. To stori tako, da z medom, po možnosti z istega območja, kjer so na paši, pripravi dva decilitra raztopine, s katero potem krmi čebeljo družino. Naslednji dan bo tako nakrmljena družina počasi »prijemala«, tretji dan pa že pridno delala. Zmožnost čebeljih družin za izrabo paše prepozna na žrelu. Po navadi se čebela pri pristajanju ziblje levo in desno in se počasi približuje bradi. Kadar pa je čebela polna medičine ali mane, pristaja s povešenim zadkom, brez pozibavanja, bolj naravnost, kakor otovorjen tanker.

Odkar se je lotil prevažanja čebel, toči velike količine medu. Zaradi higiene ga vedno toči doma, pri temu pa mu pomaga žena. Medtem ko žena toči, on pobira medene sate in jih odvažal. V najboljših letih, ko je na akacijevi paši dosegel 10 kg donosa v enem dnevu, je največ iztočil do 650 kg medu na dan. Zdaj je zadovoljen, če ga iztoči od 200 do 300 kg na dan.

Foto: Arhiv Jože Sever

Selekcija na podlagi kubitalnega indeksa

Vzrejevalec čebeljih matic

Ko je ugotovil, da imajo nekatere družine na paši prazna medišča, nekatere pa polna, je začel selekcionirati. Izkazalo se je, da imajo njegove čebele dobro genetsko zasnovo. Čebelje matice vzreja približno 35 let po strogih vzrejnih merilih. Družina ni smela rojiti, imeti bolezni in pikati, morala je imeti nadpovprečno dobre medarice. Lastnosti družin izboljšuje na dva načina: z vzrejo novih matic in z opravitvijo z dobrimi troti. To drugo sicer ni 100-odstotno, pa vendarle nekoliko koristi, ker dobrim družinam pusti en sat zaležene trotovine in tako poveča možnost opravitve z dobrimi troti. Glede vzreje matic je povedal, da če se matica praši maja, čebelar ne sme dovoliti, da tisto leto zaleže več kot šest satov, ker bo tako po Gaussovi krivulji dosegla svoj maksimum zaleganja in bo prihodnje leto že fiziološko stara matica. Če ne zalega preveč, se bo še prihodnje leto vedla kot mlada matica, a le, če nikoli ne bo lačna. Zaleganje matice omeji tako, da jo preseli v 5-satarja. Prav zato so matice, ki se oprasijo po kostanjevi paši, najboljše, ker svoj maksimum zaleganja in največjo težo dosežejo šele prihodnje leto, zato družina tudi še ne bo rojila.

Sprva je vzrejal samo za lastne potrebe, se udeleževal različnih predavanj o vzreji, pozneje pa so v Kočevskem rogu odprli vzrejališče. Ker je dobro poznal Kočevski rog, je bil po njegovem mnenju to idealen kraj za vzrejo, končno pobudo za postavitve vzrejališča čebeljih matic pa so dali dr. Janez Poklukar in dr. Jože Starc skupaj s tedanjim vodstvom ČD Semič. Okoli leta 2004 so v okviru društva na plemenilni postaji Rog-Ponikve začeli vzrejati navadne gospodarske matice, leta 2008, po uspešno opravljenem testu izoliranosti območja v letu 2006, pa se je začela vzreja rodovniških matic. Nosienci vzreje so Stanislav Plut, Franc in Janez Movern in Jože Sever. Jože na plemenilni postaji skrbi za vzrejo troto.

In kako doseže kakovost vzrejnega materiala? Na tovarnjaku ima 60 družin, od katerih jih ima 80 odstotkov nove matice. Če bo v kateri izmed teh družin prihodnje leto nastal en sam matičnik, ji bo

Sprejem delegacije iz tujine

ubil matico. V preostalih 20 odstotkih družin z eno leto starimi maticami se sicer lahko pojavi matičnik, vendar ne smejo rojiti. Če ne rojijo, pridejo v izbor za vzrejo in jih testira še eno leto. To je selekcija za preprečevanje rojenja. Ves čas mora družina imeti tudi dobre donose medu, ki jih natančno popiše. Tistim maticam, ki so po teh merilih zdržale dve leti, vstavi gradilni sat in jim pusti, da pokrijejo trotovinu. Ko je trotovinu pokrita, jo vzame ven in jo da v hladno klet. Tako ugotavlja okuženost s poapnelo zalego. Matice, ki so okužene s poapnelo zalego, izloči iz nadaljnje vzreje, saj morajo imeti čebele gene za hitro čiščenje. Nato preveri še kubitalni indeks, ki mora biti značilen za kranjsko sivko, seveda pa gleda tudi na barvo zadkov, ki ne sme odstopati. Šele potem to linijo predlagajo KIS-u za vzrejo. Tretje leto vzreje najboljših družin jih s tovarnjaka preseli v 7-satarje ter vstavi Jenterjevo kaseto za vzrejo. Po tej metodi je sprejem zelo dober, kar 98–100 odstoten. Nato žerke (najbolje je, če so zalite šele s prozornim matičnim mlečkom) presaja v lončke in jih da v nego v starter – družino brez matice in nepokrite zalege na sedmih satih. Ko so lončki pokriti tri do štiri dni, jih preloži v inkubator, v starter pa vstavi novo serijo lončkov. En dan pred izvalitvijo matičnike doda v plemenilčke, ker so matice tako bolj spreje-

Čebelarstva trgovina na domu

Foto: Arhiv Jože Sever

Foto: Arhiv Jože Sever

Pri ocenjevanju medu (prvi z desne v drugi vrsti)

te. In potem takšno družino, ki je presejana na trote, prepeljejo v Rog-Ponikve, kjer se matica na svatovskem letu pari s troti iz kontrolirane očetovske linije. Tako dobijo rodovniško matico, za katero je znano, od kod izvira in kakšni so njeni kakovostni parametri.

Čebelarški turizem

V svoje lepo urejeno domače čebelarstvo okolje s trgovino že več let sprejema tudi skupine čebelarjev. Je tudi dober govorec. Obiskovalci iz tujine se čudijo, kaj vse in na kakšni ravni imamo v Sloveniji. Od letos je njegov čebelarški turizem tudi certificiran s tremi čebelicami. Obiskovalcem razkaže domačo trgovino ter jih povabi na pokušno medu in medenih pijač. Ker se posebej zanimajo za vzrejo matic, jih pelje tudi na plemenilno postajo.

Pokuševalec medu in član SMGO

Na ocenjevanjih medu v Semiču je od leta 1998 naprej vsako leto v vseh vzorcih medu analiziral vsebnost vode in električno prevodnost ter jih nato ocenjeval tudi senzorično. Na Biotehniški fakulteti je opravil usposabljanje za preglednika in pokuševalca medu. Kot pokuševalec je sodeloval tudi na drugih ocenjevanjih medu, npr. v Novem mestu, v Sežani, največkrat v Zagrebu, kjer je takoj prepoznal vse slovenske vzorce medu. Ti se namreč razlikujejo od hrvaških vrst medu, saj imajo svoje posebnosti. Poleg povečane prodaje medu je po njegovem mnenju največji dosežek slovenskega čebelarstva povečanje kakovosti medu, saj čebelarji nimajo več slabega medu. Ocenjevanja medu so prispevala k več higieni in kakovosti kot vsi državni predpisi skupaj. Sprva je bilo med tekmovalci nekaj negotovanja zaradi negativnih točk, potem pa so se naučili, kako pripraviti vzorec. Bolje je, da se tega naučijo na tekmovanju in so ob medaljo, kot da jih kaznuje inšpekcija. Tudi sam je prejel številne nagrade za različne vrste medu (največ za cvetličnega), po večini zlate, tudi zmagovalce kategorije, srebrne, nekaj bronastih. Največ mu pomeni prvo mesto, ki ga je leta 2000 osvojil v Semiču za akacijev med.

G. Sever je član SMGO in je bil že prej član KBZ. Kakovostna shema je zanj zelo pomembna. Ves med ima v kozarcih za Slovenski med in označen z zaščitno prelepko. Po njegovem mnenju brez tega v prihodnje ne bo mogoče nikakršno resno trženje, saj kupci drugače doživijo izdelek. Tujci občudujejo, da imamo svoj kozarec in slovensko zaščito, saj drugod tega nimajo povsod. Ne moti ga papirologija, ki jo zahteva članstvo v SMGO, moti pa ga zelo veliko dela z NVI, saj je veliko poskusov, vendar nikoli ne dobi rezultatov.

Poleg več sort medu pridelata tudi matični mleček, cvetni prah, propolis in vosek. Zdaj sam pridelata toliko voska, da že nekaj let uporablja zgolj satnice iz svojega voska. Teh tudi ne dela več iz starega voska, temveč iz prizidkov in pokrovcev. Tako se znebi ostankov akaricidov in bolezni. Satnice iz svojega voska da izdelati ponudnikom te storitve v Celju. Nazaj dobi toliko voska, kot ga je dal, skupaj z odrezki. Star vosek prodaja za sveče. Novim čebelarjem proda tudi veliko količino satovja.

Društveno angažiran v dobro čebelarstva

Trud in delo v dobro čebelarstva so prepoznali tako v domačem ČD kot tudi v ČZS. Leta 2014 je prejel predsednikovo priznanje za vzrejo matic, že prej pa je prejel odličji Antona Janše II. in I. stopnje. Ker mu je Dušan Švara, tedanji predsednik ZČDS, zaradi zaslug pri delu v čebelarstvu podelil odličje Antona Janše II. stopnje, ne da bi prej prejel odličje III. stopnje, ga zdaj ne more več dobiti. V svojem društvu bil blagajnik 16 let, na državni ravni pa je dolga leta član PRO. Bil je tudi član UO ČZS v obdobju odločanja o prodaji stavbe na Brdu pri Lukovici, čemur je sam nasprotoval. Pozneje so semiški čebelarji veliko pomagali pri graditvi zdajšnjega Čebelarskega centra.

Na sestankih ČD, regijskih zvez in ČZS ga moti predvsem to, da številni iščejo predvsem slabe stvari. Po njegovem prepričanju bi morali iskati dobre stvari, saj nobena stvar ni tako dobra, da na njej ne bi bilo mogoče najti nekaj slabega. Čebelarstvo v Sloveniji je glede na svet nadpovprečno. Čebel nimamo preveč, preveč pa je slabih čebelarjev. Izmed novih čebelarjev se jih bo po njegovem verjetno obdržalo le pet odstotkov, vendar bodo ti dobri. Mladim čebelarjem je podaril približno 150 družin, kakšnemu pa je tudi že odrekel, saj če ne zna skrbeti za čebele, je bolje, da jih nima. Pri čebelarjih začetnikih opazuje, da ti po petih letih o čebelah »vse znajo«, da vstopijo v t. i. čebelarstvo puberteto, ki po 10- do 15-letnem čebelarjenju izzzveni ob spoznanju, da ne vedo vsega. Šele takrat se začnejo zares učiti. Mladim čebelarjem svetuje, da je s čebelami še vedno mogoče preživeti, vendar le, če je čebelarstvo vrhunsko urejeno in če je tak tudi pridelek.

MB

100 let ČD Ravne na Koroškem

Čebelarstvo društvo Ravne na Koroškem letos praznuje 100-letnico svojega delovanja. Leta 1914 je bila namreč kot ena izmed 24 podružnic Slovenske čebelarke zveze za Koroško ustanovljena čebelarstva podružnica Guštanj (zdaj Ravne na Koroškem), v katero so bili poleg guštanjskih čebelarjev vključeni tudi čebelarji iz Kotelj in Tolstega Vrha. Kljub dvema svetovnima vojnima ter številnim tegobam, ki tarejo čebelarje, delo ravenskih čebelarjev vse do zdaj ni zamrlo predvsem po zaslugi zvestih zanesenjakov.

Posebna slovesnost ob tem jubileju je bila 21. avgusta 2014 v Kulturnem centru Ravne na Koroškem. Ob tej priložnosti so čebelarji na zanimivi razstavi in v zborniku predstavili svoje delo in delovne pripomočke. Osrednja prireditve s številnimi nastopajočimi je potekala v veliki dvorani. Ker takšna častitljiva obletnica ne bi bila mogoča brez zvestih čebelarjev in njihovih podpornikov, jim je društvo ob tej priložnosti podelilo zaslužena priznanja.

Maks Kajzer je prejel društveno priznanje za več kot 30 let dela v upravnem odboru društva in za uspešno predsedovanje v minulih 12 letih, Drago Kerbev je prejel priznanje za 29 let opravljanja funkcije tajnika čebelarskega društva, dr. Tomaž Rožen, župan Občine Ravne na Koroškem, pa je društveno priznanje prejel za vsestransko podporo čebelarstvu v občini, še posebej pri organizaciji slovesnosti ob 100-letnici ČD Ravne na Koroškem.

Odličja Antona Janše III. stopnje so za dolgoletno uspešno čebelarjenje in dejavno delo v organih društva prejeli: Rajko Božič, Peter Čas, Janez Jamnik, Rudi Krenkar, Marijan Lah, Alojz Mager, Anton Pirnat in Branko Pirnat.

Odličja Antona Janše II. stopnje so prejeli trije čebelarji. Jože Nabernik je član ČD Ravne na Koroškem že vse od leta 1950, leta 2004 pa je bil izvoljen v upravni odbor, v katerem je bil zelo dejaven. Čebelarji povprečno z desetimi družinami. Je dober čebelar in tudi v društvu je vedno pripravljen pomagati. Anton Pušnik se je v naše društvo včlanil leta 1983. Leta 2001 je bil izvoljen v upravni odbor, leta 2002 pa je prevzel blagajniške posle, ki jih uspešno opravlja še dandanes. Čebelarji s 15–20 družinami. Vladimir Ramšak je član našega društva od leta 1996. Leta 2001 je bil izvoljen v upravni odbor, poleg tega pa je tudi vztrajen praporščak. Povprečno čebelarji s šestimi družinami.

Ob tem jubileju je ČZS ravenskemu čebelarskemu društvu podelilo najvišje priznanje za delo na področju čebelarstva v Sloveniji – odličje Antona Janše I. stopnje, Občina Ravne na Koroškem pa listino o priznanju za 100 let dejavnosti društva, strokovni pristop k čebelarjenju, prispevek k zdravemu razvoju narave in za prispevek k promociji in ugledu občine v slovenskem prostoru.

Andrej Lah

Foto: Andrej Lah

Čebelarstvo društvo Črna – stoletnik

Vsa čebelarska društva v Mežiški dolini izvirajo iz skupnega stanovskega združenja, zato letos vsa praznujejo 100-letnico delovanja. Tudi ČD Črna iz Črne na Koroškem je v soboto, 13. septembra 2014, pripravilo slovesnost v spomin na začetke in tudi v zahvalo svojim delovnim članom.

Čebelarji sosednjih društev so dogodek počastili s svojimi prapori. Čestitali so nam predstavniki čebelarskih društev Žerjav, Mežica, Prevalje, Ravne, Kotlje, Dravograd, ČZ Koroške in ČZS ter nam namenili nekaj spodbudnih besed in lepih želja za delo vnaprej. Črnjanski župnik mag. Anton Vrisk je blagoslovil novi kip sv. Ambroža, ki bo stal v Čebelarskem

Foto: Franc Aplinc

domu. Lepo ga je izdelal domačin Jože Potočnik. Društvo je ob svojem jubileju izdalo tudi zbornik, ki vsebuje kratek pregled dela zadnjih desetih let in še marsikaj zanimivega. Udeleženci slovesnosti so ga prejeli skupaj s hišico medenjakom, na katerem je na visoki jubilej opozarjal napis.

Praznovanje se je začelo že v petek. V galeriji Kulturnega doma smo postavili razstavo, na kateri smo s posterji ČZS predstavili pomembnost čebel za naravo, zdravo življenje in tudi razvojni krog čebel. Čebelarji so s čebeljimi pridelki in svojimi izdelki želeli spodbuditi obiskovalce k večji porabi teh zakladov, ki občutno prispevajo k zdravemu načinu življenja. Na fotografijah smo predstavili tudi nekaj utrinkov iz društvenega življenja. Filatelistično društvo je prispevalo panoje z znamkami o čebelah, ki so jih izdali po svetu. Ponosni smo bili tudi na znamko, ki

je zaznamovala naš jubilej, in jo je priskrbel županja mag. Romana Lesjak. Ob tej priložnosti je Pošta Slovenije omogočila tudi poseben priložnostni žig.

Slikar Leander Fužir je popoldne vodil delavnico, na kateri so otroci risali na panjske končnice, potem pa so svoje izdelke postavili na ogled. Pozneje je bilo predavanje dr. Mojce Korošec z Biotehniške fakultete v Ljubljani o določanju organoleptičnih lastnosti medu in čebelarji smo z zanimanjem prisluhnili njenim besedam. Najbolj pa se je pogovor razživel ob poskušanju različnih vrst medu. Pokusiti je bilo mogoče prav vse vrste, ki jih je s seboj prinesla predavateljica, in to smo z veseljem tudi izkoristili.

Čebelarji se za pomoč pri organizaciji slovesnosti zahvaljujejo občini in županji mag. Romani Lesjak, nastopajočim in vsem, ki so nam pomagali ob tem dogajanju.

Franč Aplinc

100 let Čebelarskega društva Prevalje

Na Koroškem smo letos praznovali 100-letnico delovanja enega izmed petih društev, ki so vključena v ČZ Koroške. V naših krajih ima čebelarstvo bogato tradicijo, saj prvi uradni zapisi o tej dejavnosti segajo v leto 1914, čeprav so na naših tleh čebelarili že veliko prej. V tem obdobju je čebelarstvo dosegalo svoje vzpone in padce, saj sta na našem območju divjali kar dve vojni vihuri, ki sta seveda vplivali tudi na čebelarstvo.

Jubilej smo s kulturnim programom slovesno zaznamovali 17. oktobra 2014 v gostišču Brančurnik na Prevaljah, slovesnosti pa so se udeležili tudi predstavniki ČZS, predstavniki čebelarjev iz Avstrije, vsi predsedniki, praporščaki in predstavniki ČZ Koroške, predstavnica NVI, župan Občine Prevalje in predstavniki OŠ Prevalje. Ob tej priložnosti je ČD Prevalje najzaslužnejšim čebelarjem podelilo odličja Antona Janše III. in II. stopnje ter jubilejna priznanja, ČZ Koroške pa je ČD Prevalje podelilo priznanje za zasluge.

Ker je bilo o delu društva veliko napisanega in dokumentiranega že ob praznovanju 90-letnice društva, smo v publikaciji, ki je izšla ob letošnjem jubileju, opisali le delo in pridobitve društva v zadnjih desetih letih ter zdajšnje čebelarjenje na Prevaljah, v njej pa so objavljena tudi pričevanja čebelarjev. Brez dvoma bo knjižica v prihodnje pomemben vir podatkov o čebelarjenju v Prevaljah. V njej so predstavljeni tako naše društvo kot tudi njegovi člani. Poglavje »Čebelarstvo včeraj, danes, jutri« bogatijo spomini starejših in mlajših prevalskih čebelarjev. V publikaciji je predstavljen tudi nedavno odprti Čebelarsko-sadljarski učni center na Fari. V fotografski reportaži z naslovom »Od grmovja do čebelarskega centra« smo prikazali potek del in dejavnosti med graditvijo centra, slike medovitih rastlin na našem cvetličnem vrtu pa nazorno prikazujejo,

kako ga te rastline krasijo in bogatijo. Opisani sta tudi družabno življenje čebelarjev in sodelovanje z OŠ. Pozornost je namenjena še zdravju čebel, apiterapiji, ki se iz dneva dan bolj uveljavlja, in anafilaksiji ob čebeljem pikju. Ob tem jubileju je bila izdana tudi priložnostna poštna znamka s kuverto in poštanim žigom.

Člani ČD Prevalje smo si dolga leta želeli postaviti čebelnjak, v katerem bi lahko širši javnosti prikazali, kako čebelarimo. Leta 2008 smo pridobili zemljišče pri farni cerkvi na Fari: del zemljišča nam je dala v najem občina, drugi del pa župnija Prevalje. Zapuščeno zemljišče smo najprej očistili in uredili. Leta 2009 smo na njem postavili tipičen slovenski čebelnjak ter za njim skupaj s sadjarji posadili sadovnjak s starimi sadnimi sortami. Leto pozneje smo zasadili še vrt z medovitimi rastlinami.

V društvo je zdaj včlanjenih 63 ljubiteljskih čebelarjev. Na OŠ Prevalje deluje tudi čebelarski krožek. Društvo sodeluje s preostalimi društvi ČZ Koroške, ČZS in s čebelarskimi društvi iz Avstrije, dejavno pa je tudi na različnih prireditvah v okviru občine in tudi širše.

Anica Vogel

Foto: Anica Vogel

Strokovna razprava o čebelarstvu in usposabljanju

ČZS, JSSČ je v sodelovanju s Centrom biotehnike in turizma Grm Novo mesto in RČZ Petra Pavla Glavarja 2. oktobra 2014 v Novem mestu organizirala strokovno razpravo z naslovom Usposabljanje čebelarjev. V razpravi so z zgovornimi naslovi svojih prispevkov sodelovali: Marko Borko: Od teorije k praksi – izzivi praktičnega usposabljanja čebelarjev in predstavitev analize vprašalnika o možnostih izvajanja praktičnih usposabljanj v čebelarskih društvih; Franc Kobe: Kako »postati inu obstati« čebelar? – izkušnje s tečajem praktičnega usposabljanja za čebelarje začetnike; Anton Tomec: Kako je z neformalnim mentorstvom čebelarjev začetnikov v okviru čebelarskih društev dandanes?; Marija Sivec: Mojster zase ali za druge? – vključevanje čebelarskih mojstrov v usposabljanja; Lidija Senič: Potencial elektronskega izobraževanja čebelarjev; Aleš Rodman: Pomen NPK čebelar/čebelarka ter standarda čebelarski mojster; Dario Frangen: Kako je organizirano izobraževanje čebelarjev na Hrvaškem?

Foto: MB

Udeleženci strokovne razprave

3. Tečaji za čebelarje začetnike naj vsebujejo več praktičnega dela (maj, junij). Doplačilo za udeležbo na tečaju za čebelarje začetnike (ali usposabljanjih) bi selekcioniralo udeležence, tako da bi se ga udeležili le tisti, ki imajo motiv in ljubezen do čebel, odvrnilo pa bi tiste, ki so neresni in katerih prvi motiv zaslužek.
4. Čebelar začetnik pri prvih korakih potrebuje pomoč izkušenega mentorja; po možnosti naj bo ta pomoč organizirana v okviru ČD (mentorski sistem kot v tujini).
5. NPK čebelar/čebelarka ter naziv čebelarski mojster (kot poklicna izobrazba) sta pomembna formalno-sistemska podlaga za usposabljanje čebelarjev.
6. Čebelarski mojster mora biti sposoben usposablјati nove generacije čebelarjev na pravilen način.
7. Pri usposabljanju čebelarjev je treba koristno uporabiti tudi možnosti e-izobraževanja. Nadgradnja e-izobraževanja mora slediti sodobnejši tehnologiji, za večjo interaktivnost pa tudi vključevanju strokovnjakov.
8. V kmetijskih šolah bi moralo čebelarstvo postati obvezen predmet.

MB

Foto: MB

Dario Frangen, ravnatelj učilišča za izobraževanje odraslih APIS s prispevkom »Kako je organizirano izobraževanje čebelarjev na Hrvaškem?«

Cilja razprave sta bila predstavitev različnih tem in oblikovanje sklepov. Sodelujoči so po koncu razprave, ki je sledila predstavitev, sprejeli osem sklepov, potem pa so si ogledali še Dolenjsko čebelarsko središče Petra Pavla Glavarja z učno potjo medovitih rastlin. Sprejeti sklepi nam odpirajo nov pogled, hkrati pa nam omogočajo tudi nove usmeritve na področju usposabljanja čebelarjev:

1. Čebelar se mora čebelarjenja učiti vseživljenjsko. Pridobivanje znanja stane, še več pa stane neznanje.
2. Teorija brez prakse ne deluje, prav tako pa tudi ne praksa brez teorije. Kot nazobčani koleisci, ki se stikata v stroju. Predhodna izkušnja s čebelarjenjem je pogoj za uspešno teoretično usposabljanje. Čebelarji začetniki potrebujejo prakso, da razumejo teorijo. Čebelarji, ki so

DOLINŠEK MARJAN S.P.,
IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME,
MD OPREMA

Gladež 27
1411 Izlake
mobi: 041 985 313 po 15 uri
tel.: 05 973 05 36
e-mail: dolinsek.marjan@gmail.com

*Pri nas izdelujemo dve velikosti ometačnikov
in sončne topilnike iz nerjavne pločevine po
ugodnih cenah.*

Skupna izjava konference čebelarских organizacij z naslovom »Delo z mladimi na področju čebelarstva«

Na pobudo ČZS so se 20. novembra 2014 na Brdu pri Lukovici sešli predstavniki čebelarских organizacij iz tujine in razpravljali o dejavnostih čebelarских organizacij na področju dela z mladimi v čebelarstvu.

Ker večina navad izhaja iz otroštva, je treba skrb za naravo in čebelo spodbuditi že v tem obdobju. Zavedanje o pomembnosti čebelarstva in ohranjanja čebel, pa tudi ohranjanja čistega in zdravega okolja ter podeželja, je izjemnega pomena v obdobju precejšnjih okoljskih groženj in podnebnih sprememb, saj smo pridelovalci hrane odvisni od opravevanja rastlin, ki je delo čebel in drugih opravevalcev (čmrcljev, čebel samotark itd.). Zato promocijske in izobraževalne akcije, v katerih sodelujejo čebelarские organizacije s svojimi člani, širijo in krepijo zavedanje o pomembnosti čebelarstva in ohranjanja čebel. Za izboljšanje dela z mladimi na področju čebelarstva so predstavniki Avstrije, Črne gore, Hrvaške, Madžarske, Poljske, Slovaške in Slovenije sprejeli deset sklepov.

1. **POUDARJAMO**, da je čebela zaradi opravevanja rastlin pomembna v ekosistemu. Zato **POZIVAMO**, da je treba vse napore usmeriti v seznanjanje javnosti o pomembnosti čebel za naravo in človeka.

2. **POTRJUJEMO**, da je treba mladim privzgojiti pozitiven odnos do čebel in narave. S spodbujanjem navad za skrb za okolje, katerega del je tudi čebela, je treba začeti pri najmlajših.

3. **POUDARJAMO**, da so čebelarские organizacije in njihovi člani poznavalci čebelarstva. Za prenos znanja o čebelarstvu, ki temelji na teoretičnih dognanjih in izkušnjah čebelarjev, si mora prizadevati sleherni čebelar.

4. **POUDARJAMO**, da se je treba zaradi povečanja kakovosti prenosa znanj o čebelarstvu na mlade povezovati z institucijami na področju vzgoje in izobraževanja mladine (šole, vrtci, zavodi) in njihovimi

zaposlenimi (vzgojitelji, učitelji). Povezovanje omejenih vodi k trajnejšemu in uspešnejšemu sodelovanju ter krepi prizadevanja za skrb za naravo.

5. **OPOZARJAMO**, da so za sistematičen prenos čebelarskega znanja na mlade potrebni ustrezni kadri in vsebinske spremembe, izpolnjeni pa morajo biti tudi ustrezni tehnični pogoji, zato **POZIVAMO** vlade držav, da z nacionalnimi ukrepi zagotovijo sredstva za delovanje čebelarских organizacij na področju dela z mladimi.

6. **POTRJUJEMO**, da je pobuda za razglasitev Evropskega medenega zajtrka, katerega cilji so ozaveščanje javnosti o pomembnosti čebel in čebeljih pridelkov, zdravem načinu življenja in pomenu lokalno pridelane hrane, pravilna, zato **SOGLAŠAMO**, da bo medeni zajtrk organiziran novembra 2015, in to na isti dan v vseh evropskih državah. Svet Evrope **POZIVAMO**, da pobudo sprejme in že leta 2015 ta dan razglaša za »Dan evropskega medenega zajtrka«.

7. **POZIVAMO** navzoče predstavnike čebelarских organizacij, naj s pobudo ČZS o razglasitvi svetovnega dne čebel seznanijo čebelarские organizacije v svojih državah, tako da bodo te do 1. januarja 2015 lahko izrazile svoja stališča do te pobude.

8. **SPREJEMAMO** ponudbo ČZS, da drugim čebelarским organizacijam brezplačno dovoli prevod učbenika »Čebela se predstavi«, zasnovan za otroke s posebnimi potrebami.

9. **APIMONDIO POZIVAMO** k nujni organizaciji srečanja strokovnjakov, na katerem naj bi ti pripravili predloge ukrepov za preprečevanje širjenja malega panjskega hrošča v Evropi.

10. **POUDARJAMO** potrebo po vzpostavitvi »evropske čebelarские šole« za prenos čebelarskega znanja.

Sprejeto na Brdu pri Lukovici, 20. novembra 2014.

Lidija Senič, vodja JSSČ

Imenovana delovna skupina za reševanje problematike pašnih redov in pašnega katastra

Ker so bili na nekaj letošnjih regijskih posvetih ČZS poudarjeni problemi glede pašnih redov in pašnega katastra, sem že 7. novembra 2014 imenoval posebno delovno skupino za reševanje teh težav. Njeni člani so: vodja ONS Jure Justinek, vodja JSSČ Lidija Senič, tajnik ČZS Anton Tomec, strokovni vodja PRO dr. Peter Kozmus in podpredsednik ČZS Marko Alauf. Delovno skupino vodi in koordinira tajnik ČZS Anton Tomec, zato vse pripombe na pravilnik in predloge za izboljšanje stanja posredujte na e-naslov: anton.tomec@czs.si. Naloge in cilji delovne skupine pa so: preučitev zdajšnjega stanja na terenu; takojšen

sestaneke z vsemi, ki se jih ta tematika tiče (upravljalci pašnih redov, prevozniki, poverjeniki ...); priprava strokovnih podlag za javno razpravo, ki mora biti organizirana do 15. januarja 2015 v prostorih ČZS; priprava seznama pristojnih strokovnih institucij, ki bodo povabljene na javno razpravo; na podlagi strokovnih argumentov, javne razprave itd. skupina pripravi usklajen predlog sprememb pravilnika ter ga pošlje na MKGP, tako da bi ta začel veljati še pred novo pašno sezono (15. april); predlog sprememb pravilnika mora pred oddajo na MKGP obravnavati in sprejeti UO ČZS.

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Javni natečaj za najboljšo tehnološko rešitev vzreje matic za svoje lastne potrebe

Komisija za tehnologijo čebelarjenja in varno hrano pri ČZS razpisuje natečaj za najboljšo tehnološko rešitev vzreje matic za svoje lastne potrebe. Vse zainteresirane inovatorje in vzrejevalce matic prosimo, da svoje inovacije oz. tehnološke rešitve vzreje matic za svoje lastne potrebe pošljejo na sedež ČZS na Brdu pri Lukovici do 1. februarja 2015. Komisija

za izbor bo izbrala najboljše tehnološke rešitve, širši čebelarski javnosti pa jih bomo predstavili na čebelarskem posvetu v Celju 2015. Več informacij vam je na voljo po tel. št.: 01/729 61 29 ali na e-naslovu: vlado.augustin@czs.si.

Vlado Auguštin, svetovalec JSSČ

Predlogi za odličja Antona Janše v letu 2015

Predlogi za dobitnike odličij Antona Janše I. stopnje

Čebelarska društva in območne čebelarske organizacije prosimo, da najpozneje do 31. januarja 2015 na naslov Čebelarske zveze Slovenije pošljejo pisne predloge za dobitnike odličij Antona Janše I. stopnje v letu 2015. Pri oblikovanju predlogov upoštevajte merila veljavnega Pravilnika o odlikovanjih, priznanjih in nagradah, ki je objavljen na spletni

strani www.czs.si. Obrazec za pripravo predloga najdete na isti spletni strani.

Praznovanje obletnic delovanja ČD

Vse čebelarske organizacije, ki bodo v letu 2015 praznovala 50-, 70- ali 90-letnico svojega delovanja in bodo tako tudi prejemnice odličja Antona Janše, prosimo, da to prav tako pisno sporočijo na naslov ČZS.

Komisija UO ČZS za odlikovanja in nagrade

Javna pobuda – Dan slovenske hrane 2015 naj bo v vseh šolah naravoslovni dan

Na novembrski novinarski konferenci, namenjeni Tradicionalnemu slovenskemu zajtrku in Dnevu slovenske hrane, sem kot predsednik ČZS ministrici za izobraževanje, znanost in šport dr. Stanki Setnikar Cankar predstavil javno pobudo, da bi v predni šolski program uvrstili tudi naravoslovni dan o pridelavi slo-

venske hrane, tega pa naj bi vsako leto pripravili na Dan slovenske hrane. Upam, da bo ministrica preučila našo pobudo in jo sprejela, tako da bodo vse slovenske šole prihodnje leto ob »prazniku« slovenske hrane pripravile tudi naravoslovni dan o tej temi.

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Presoja programa za začetnike in priprava predloga pogojev za prvi vpis v register

10. novembra 2014 sem imenoval delovno skupino, ki bo pregledala in ocenila program usposabljanja začetnikov ter pripravila predlog kataloga znanj kot podlage za preverjanje znanja o usposobljenosti za čebelarstvo, ki naj bi bil prvi pogoj za vpis v register. Že dolgo časa se namreč na terenu pojavljajo zahteve, da je treba pred prvim vpisom v register čebelnjakov kot pogoj za vpis vanj zahtevati »dokazljivo znanje s področja čebelarstva«. Zato bo ena izmed nalog te skupine tudi priprava predloga glede tega. Predlog delovne skupine bodo obravnavali vsi organi ČZS, in če ga bodo sprejeli, ga bomo poslali na MKGP. Cilji in naloge delovne skupine, ki jo sestavljajo podpredsednik ČZS in predsednik komisije za izobraževanje Aleš Rodman, vodja JSSČ Lidija Senič, tajnik ČZS Anton Tomec, urednik Slovenskega čebelarja in vodja izobraževa-

nja na ČZS Marko Borko, svetovalec JSSČ za varno hrano Tomaž Samec in svetovalec JSSČ za tehnologijo čebelarjenja Vlado Auguštin, so evalvacija dozdajšnjih usposabljanj začetnikov, strokovna presoja programa usposabljanja začetnikov (glede tega predlagam vključitev še kakega neodvisnega člana, po možnosti tudi pedagoga), priprava predloga sprememb programa usposabljanja začetnikov in kataloga znanj, potrebnih za vpis v register, priprava predloga sestave komisij za preverjanje znanja, priprava predloga za MKGP glede sprememb pravilnika za prvi vpis v register čebelnjakov (pogoje za vpis v register za čebelarje začetnike) ter predstavitev predloga komisiji UO ČZS za izobraževanje (rok 15. februar 2015). UO ČZS mora predlog sprejeti na zadnji seji pred občnim zborom, saj mora o tem odločati tudi občni zbor ČZS.

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Svetovanje terenskih svetovalcev v zimskih mesecih

Čebelarji pri svojem delu naletimo na različna vprašanja. Odgovore lahko iščemo med člani domačega ČD, v literaturi, po spletu, lahko pa se za odgovore pozanimamo tudi pri terenskem svetovalcu, pristojnem za naše območje. V tem obdobju vam terenski svetovalci lahko svetujejo in pomagajo glede:

- **označitve čebeljih pridelkov** – 13. decembra 2014 bo začela veljati Uredba (EU) št. 1169/2011 o zagotavljanju informacij o živilih porabnikom. Uredba uvaja nekatere novosti o označevanju čebeljih pridelkov, zato lahko s terenskim svetovalcem pregledate vaše označene pridelke in jih po potrebi dopolnite;
- **izpolnjevanja čebelarke dokumentacije** – Čebelarji se ne zavedamo dovolj, da je poleg dela s čebelami treba poskrbeti tudi za redno zapisovanje in urejenost dokumentacije v čebelarstvu. Pri izpolnjevanju dokumentacije vam lahko pomaga terenski svetovallec;
- **sortiranja satja** – V zimskih mesecih je več časa za pregled satja in izbiro tistega, ki je primerno za prihodnjo čebelarstvo sezono. Tudi pri tem delu

so vam lahko v pomoč terenski svetovalci;

- **občnih zborov čebelarjskih društev** – Vsakoletno druženje čebelarjev na občnih zboreh je idealno za to, da predsedniki čebelarjskih društev na srečanje povabijo terenskega svetovalca, pristojnega za območje društva. Ta jim bo predstavil mrežo terenskih svetovalcev, pomagal pa bo tudi pri razreševanju morebitnih vprašanj s področja čebelarstva.

Terenski svetovalci lahko v ČD izvedejo tudi svetovanja, ki so namenjena vsem čebelarjem. Cilj svetovanja je, da čebelarji rešujejo odprta vprašanja v okviru ČD, terenski svetovallec pa jim pri tem pomaga. Kontaktni podatki svetovalcev so objavljeni na spletni strani ČZS, lahko pa pokličete tudi na tel. št.: 041/352 997 in skupaj bomo poiskali terenskega svetovalca, pristojnega za vaše območje. Dejavnosti terenskih svetovalcev so v vsem letu usmerjene v pomoč čebelarjem. Zaradi tega čebelarjem predlagam, da prisluhnejo njihovim svetovanjem, saj bodo na ta način uspešnejši tudi pri čebelarjenju.

Dr. Peter Kozmus, vodja PRO

Podatki o gibanju tehtnic od 21. 10. do 20. 11. 2014

Opazovalna postaja	Gibanje tehtnice ± kg	Opis dogajanja
Goriško, Šempeter	-2,1	Poraba hrane
Lukovica, Brdo	-0,4	Poraba hrane
Lendava	-1,2	Poraba hrane
Bled	-1,1	Poraba hrane
Koper, Dekani	-1,9	Poraba hrane
Logaška planota, Menišija	-1,0	Poraba hrane
Bela krajina, Poljanska gora	-1,3	Poraba hrane
Bistriško Pohorje	-0,5	Poraba hrane
Šentjur, Celje	-0,6	Poraba hrane
Braslovče	-1,6	Poraba hrane
Metlika	-1,7	Poraba hrane

Slovenska Bistrica, Oplotnica	-2,9	Poraba hrane
Travna gora	-2,0	Poraba hrane
Zreško Pohorje	-1,4	Poraba hrane
Goričko, Dankovci	-1,6	Poraba hrane
Žalec, Liboje	-1,8	Poraba hrane
Loška dolina, Kozarišče	-1,5	Poraba hrane
Kočevski rog	-1,8	Poraba hrane
Kostrivnica, Lahomno	-2,8	Poraba hrane
Kozjak, Kapla	-0,9	Poraba hrane
Krim, Iška vas	-1,9	Poraba hrane
Ptuj, Haloze	-1,8	Poraba hrane
Kobansko na Kozjaku	-2,6	Poraba hrane
Krško, Sevnško	-1,0	Poraba hrane
Kanalsko, Tolminsko	-2,1	Poraba hrane

Označevanje čebeljih pridelkov

Konec tega leta, natančneje 13. decembra 2014, bo začela veljati Uredba (EU) št. 1169/2011 o zagotavljanju informacij o živilih porabnikom. Poglavitna sprememba pri označevanju medu bo predpisana velikost črk na nalepkah. Vse oznake na živilu (z izjemo oznake za neto količino) bodo morale biti velike vsaj 1,2 mm.

Za druge izdelke je nekaj več sprememb, zato predlagamo, da se pri oblikovanju obrnete na svetovalce JSSČ. Živila, ki so bila dana v promet ali označena do tega datuma in ki niso označena v skladu z zahtevami te uredbe, je mogoče prodajati do prodaje zalog.

Mag. Andreja Kandolf Borovšak, JSSČ

Nova priznanja za delo in zasluge v čebelarstvu

Na ČZS (info@czs.si) lahko naročite značke zvestobe za 10, 20, 30, 40, 50 let članstva, priznanje za zasluge pri razvoju čebelarstva, listino častnega člana ter listino čebelarskega veterana. V prodajne cene

niso vključeni stroški pošiljanja naročniku. Ob naročilu listine častnega člana, listine čebelarskega veterana in značk zvestobe ČZS morate priložiti tudi seznam prejemnikov teh priznanj. *Anton Tomec, tajnik ČZS*

Obvestilo uporabnikom prelepke SMGO

Vse uporabnike prelepke »Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo« obveščamo, da morajo najpozneje do 31. decembra 2014 ČZS sporočiti tako količino pridelanega medu v sistemu SMGO kot tudi porabo zaščitnih prelepke SMGO. Obrazec za poročanje najdete na spletni strani www.slovenskimed.si pod rubriko SMGO, dobite pa ga lahko

tudi na sedežu ČZS (Obrazec 4 Evidenca o polnjenju medu v maloprodajno embalažo in poročanje o porabi zaščitnih prelepke). Če prelepek letos niste uporabljali, tudi to sporočite na ČZS. Prosimo, da svoja poročila oddate pravočasno, saj v nasprotnem primeru ne boste upravičeni do novega naročila.

Nataša Lilek, svetovalka JSSČ

Dan čebelarskega turizma

ČZS, JSSČ v sodelovanju s komisijo za čebelarsko kulturno dediščino vsako leto organizira posvet o čebelarskem turizmu. Letošnji bo v petek, 5. decembra 2014, ob 15. uri, v Čebelarskem centru na Brdu pri Lukovici. Program posveta:

15.00: Uvodni pozdrav in beseda gostov.

15.20: Predstavitev pomembnosti certificiranja čebelarskih turizmov in podelitev priznanj certificiranim čebelarskim turizmom.

15.40: Predstavitev dobrih praks čebelarskega turizma.

16.05: Čebelarski turizem in dopolnilna dejavnost na kmetiji.

16.15: Pomen povezovanja ponudnikov čebelarskih turizmov.

16.25: Predstavitev nove spletne strani čebelarskih turizmov.

16.35: Podelitev priznanj v okviru razpisa Slovenski čebelnjak.

16.45: Z ustanovne seje odbora za apiturizem.

16.55: Predstavitev dobrih praks sodelovanja čebelarskih društev z občinami.

17.10: Razglasitev rezultatov natečajev:

– do čebel najprijaznejše občine in

– »Zlati medenjak 2014«

Vabimo vas, da se udeležite posveta in spoznate, kaj vse vam ponuja čebelarski turizem. Dan bomo popestrili s kulturnim programom.

Tanja Magdič, svetovalka JSSČ

Od medenega zajtrka do Dneva slovenske hrane

Pred osmimi leti smo slovenski čebelarji spodbudili akcijo Med slovenskih čebelarjev za zajtrk v vrtcih in osnovnih šolah ali t. i. medni zajtrk, ta pa je do zdaj prerasel v osrednji projekt promocije slovenske hrane! V petek, 21. novembra 2014, smo čebelarji že osmo leto zapored obiskali šole in vrtce. Otrokom smo predstavili pomembnost uživanja našega medu in pomembnost čebel v naravi. Vsa ta leta čebelarji vrtcem večino medu podarimo. Ugotavljamo tudi, da otroci že veliko vedo o medu in čebelah. Pred osmimi leti si nihče niti v sanjah ni predstavljal, da bo akcija postala osrednji vseslovenski projekt promocije slovenske hrane. Še več, čebelarji ta projekt širimo tudi prek meja naše države. Vsi nam priznavajo, da je pro-

jekt odličen, in na to smo upravičeno lahko ponosni! V imenu ČZS se zahvaljujemo vsem vodstvom šol in vrtcev ter seveda vzgojiteljicam in vzgojiteljem ter učiteljicam in učiteljem. Ne smemo pa pozabiti niti na preostale osebe v šolah, predvsem na kuharice oz. kuharje in druge pripravljavce hrane. Brez njih namreč tradicionalni slovenski zajtrk ne bi bil tako uspešen. Spoštovane čebelarke in cenjeni čebelarji, spoštovana vodstva društev ali zvez idr. ..., naj se Vam ob tej priložnosti posebej zahvalim za letošnje sodelovanje na zajtrku in za ves trud pri promociji čebelarstva med našimi najmlajšimi. V vodstvu ČZS se zelo dobro zavedamo, da brez vas čebelarjev na terenu ta projekt ne bi bil izvedljiv. *Boštjan Noč, predsednik ČZS*

inž. JOŽE KUNSTELJ, s. p., ZAVRTI 41 - 1234 MENGEŠ,
telefon: 01 723 70 27, GSM: 031 893 276, e-pošta: jmkunstelj@amis.net
Izdelujemo: 3-, 4- in 5-satna točila, plastična in INOX. Ponujamo motorje za točila, plastične ventile in posode za med s prostornino 50, 70, 100 litrov. UGODNO!

MIHA KUNSTELJ, s. p.
ZAVRTI 41 - 1234 MENGEŠ, telefon: 01 723 80 27,
GSM: 031 352 797, e-pošta: jm-kunstelj@amis.net
Izdelujemo: KLOBUKE, KAPE (mreža je odporna proti vročini), ROKAVICE, JOPIČE, KOMBINEZONE ipd.

Razpis izobraževanj in usposabljanj v letu 2015

Razpis tečajev za čebelarje začetnike

ČZS razpisuje tečaje za čebelarje začetnike, ki bodo predvidoma potekali od februarja do julija 2015 (teorija in praksa). Pogoji za izvedbo tečaja je vsaj 30 prijavljenih slušateljev. **Območne čebelarje zveze oz. čebelarstva društva naj vlogo za izvedbo tečaja pošljejo do 5. DECEMBRA 2014 g.** Marku Borku na e-naslov: marko.borko@czs.si ali po pošti na naslov ČZS. Vloga mora vsebovati podatke o predvidenem kraju izvedbe tečaja in kontaktne podatke čebelarstva društva. V njej lahko navedete morebitne izvajalce učnega načrta tečaja v vašem okolju, priložite pa ji tudi seznam evidentiranih interesentov za tečaj. Vloge bo obravnavala komisija UO ČZS za izobraževanje. Zaradi omejenih možnosti bo potrjenih samo določeno število vlog za izvedbo tečaja. Prednost za izvedbo tečaja bodo imela predvsem društva oz. zveze z območij, na katerih v zadnjih dveh letih tečaji niso bili organizirani, nato pa tista z večjim številom evidentiranih interesentov. Izvedba tečajev za čebelarje začetnike v letu 2015 je odvisna od razpleta razpisa sredstev za ukrep »Usposabljanje na področju čebelarjenja« iz Programa ukrepov na področju čebelarstva za leto 2015.

Razpis usposabljanj in svetovanj

ČZS razpisuje čebelarstva usposabljanja in svetovanja za celotno leto 2015. Območne čebelarje zveze oz. čebelarstva društva lahko vloge za izvedbo usposabljanj in svetovanj (tema, želeni datum, predvideni kraj in kontaktna oseba) pošljejo g. Marku Borku na e-naslov: marko.borko@czs.si ali po pošti na naslov ČZS. **Zadnji rok za oddajo vlog je 5. DECEMBER 2014!** Ker je število ur, namenjenih za usposabljanje, omejeno, bo pravočasno prispele vloge pregledala komisija UO ČZS za izobraževanje in jih potrdila v skladu z razpoložljivimi sredstvi. Izvedba usposabljanj in svetovanj v letu 2015 je odvisna od pridobitve sredstev iz razpisa za ukrep »Usposabljanje na področju čebelarjenja« iz Programa ukrepov na področju čebelarstva za leto 2015 ter od pridobitve koncesije za delovanje JSSČ v prihodnjem

Usposabljanja in svetovanja

Zgodovina čebelarstva
Izbrana poglavja iz biologije čebel
Oskrba čebeljih družin med letom
Prevozno čebelarjenje
Prikaz čebelarjenja – delavnica
Alternativne čebelarje tehnologije
Tehnologija čebelarjenja z nakladnimi panji
Tehnologija čebelarjenja z različnimi izpeljankami listovnih panjev
Tehnologija čebelarjenja s Kirarjevimi panjem
Ekološko čebelarjenje
Apitehnični ukrepi
Vzreja čebeljih matic
Vzreja čebeljih matic – delavnica
Pomen in postopek izvajanja osnovne odbire kranjske čebele
Prepoznavanje medovitih rastlin
Gozdne paše
Čebelje paše v Sloveniji
Terenski ogledi medovitih rastlin in povzročiteljev gozdnega medenja
Sadjarstvo in čebelarstvo
Senzorične lastnosti in prepoznavanje različnih vrst medu
Pridelava in predelava voska
Pridelava in predelava cvetnega prahu
Pridelava in predelava propolisa
Pridobivanje matičnega mlečka
Izdelava medenih pijač
Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu
Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu (obnovitev)
Označevanje medu in ustreznost tehnologije pridelave medu – delavnica
Priprava čebeljih pridelkov za prodajo
Čebelarstvo in turizem
Medena kulinarika – delavnica
Apiterapija
Čebelarstvo zakonodaja s področja trženja
Pridobivanje sredstev in prijavljanje na razpise
Priprava in uporaba oksalne kisline v čebelarstvu
Svetovanje s področja varne hrane

sedemletnem kohezijem obdobju, saj je od tega odvisna tudi potrditev programa JSSČ za leto 2015.

Komisija UO ČZS za izobraževanje

GLUKOZNO-FRUKTOZNI SIRUP – C*TruSweet ZA ČEBELE

- Visok odstotek sladkorja,
- takoj pripravljen za uporabo,
- podaljšuje življenjsko dobo čebel,
- ne kristalizira,
- primeren v vseh panjskih sistemih,

- stabilen in dolgo obstojen,
- po zelo ugodnih cenah,
- mogoča dobava sladkorja 25/1,
- mogoča je tudi dostava.

Dobavitelj:

SONLEN, d. o. o.

Razborca 4, 2382 Mislinja

GSM: 041/640 863

Tel.: 02/885 62 30

E-pošta: sonlen@siol.net

Urnik usposabljanj v decembru

Vsa usposabljanja so namenjena vsem slovenskim čebelarjem. Člani ČZS morajo na usposabljanja obvezno prinesiti izkaznico ČZS! Iz objektivnih razlogov bo urnik lahko naknadno spremenjen in dopolnjen. Vse spremembe bodo objavljene na naši spletni strani www.czs.si. Konec tega leta bo začela veljati nova uredba s področja označevanja živil. Do

konca leta bomo organizirali delavnico o pravnem označevanju. Če želite v društvu organizirati takšno delavnico, pokličite svetovalce za varno hrano. Po posameznih predavanjih bo sledila še brezplačna pol ure trajajoča predstavitev novih možnosti trženja za čebelarje z naslovom: Med in ameriški slamnik – nove možnosti trženja za čebelarje.

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Kontakt
9. dec.	17.00	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	Jakob Madjar	Restavracija Gastro, Rajšpova ulica 12, Ptuj	g. Repič 031/484 527
9. dec.	17.00	Ekološko čebelarjenje	Aleksander Mikuš	Dom upokoencev Cerkno	g. Likar 031/876 189
10. dec.	17.00	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	Marija Sivec	Sejna dvorana občine Tolmin, Tolmin	g. Podgornik 040/800 402
11. dec.	17.00	Tehnologija čebelarjenja z nakladnimi panji	Matija Koštomaj	Konferenčna dvorana, Kulturni center Rogaška Slatina, Celjska cesta 3a, Rogaška Slatina	g. Janžek 03/581 30 22
11. dec.	17.00	Senzorične lastnosti in prepoznavanje medu	Helena Marinč	Krajevna skupnost Notranje gorice	g. Bedekovič 041/464 346
12. dec.	17.00	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	Marija Sivec	Gasilski dom Britof, Britof 317, Kranj	g. Tiringar 041/971 121
12. dec.	17.00	Pridelava in predelava propolisa	Vlado Pušnik	Gostilna Jakšič na Kapci	ga. Banfi 02/578 98 76
15. dec.	16.30	Senzorične lastnosti in prepoznavanje medu	Helena Marinč	Krajevna skupnost Solkan, Trg Jožeta Srebrniča 7, Solkan	g. Suligoj 041/583 596
15. dec.	17.00	Pridelava in predelava propolisa	Vlado Pušnik	OŠ Dolsko, Dolsko	g. Mlakar 031/656 055
16. dec.	17.00	Ekološko čebelarjenje	Aleksander Mikuš	Center požarne varnosti Domžale (Helios), Količevo 2, Domžale	g. Kladnik 041/653 107
Svetovanja JSSČ					
9. dec.	16.00	Svetovanje s področja davčne zakonodaje: spremembe Uredbe o dopolnilnih dejavnostih	Tanja Magdič	Zadružni dom Zadvor, Cesta II. grupe odredov 43, Dobrunje	g. Smrekar 041/639 440

Odjava Slovenskega čebelarja

Tiste, ki ne želijo več prejemati glasila Slovenski čebelar, prosimo, da odjavo sporočijo v tajništvo Čebelarke zveze Slovenije, tel. št.: 01/729 61

00 ali na e-naslov: barbara.dimc@czs.si. Prosimo, da odjavo sporočite najpozneje do 20. decembra 2014. Hvala za razumevanje! *Tajništvo CZS*

Čebelarški koledar 2015

ČZS je tudi letos izdala čebelarški koledar za leto 2015. Člani ČZS boste koledar prejeli brezplačno pri predsedniku vašega ČD. Več dodatnih koledarjev lahko naročite na e-naslovu: info@czs.si ali po

tel. št.: 01/729 61 00, 041/370 409. Cena posameznega izvoda koledarja z DDV je 2,50 EUR. Koledar vam lahko pošljemo tudi po pošti, vendar poštnino plača naročnik. *ČZS*

Posebna novembrska akcija

Za mrzle zimske dni vam ponujamo pulover z napisom »Ohranimo čebele« po znižani ceni 16,00 EUR za kos. Ker se že približuje čas obdarovanj, vam po znižani ceni 8,00 EUR (redna cena je 12 EUR) ponujamo tudi DVD Kranjska sivka. Naročila lahko pošljete po pošti na naslov: Čebelarška zveza Slovenije, Brdo 8, 1225 Lukovica, na e-naslov: barbara.dimc@czs.si ali jih sporočite po telefonu št.: 041/370 409.

Tajništvo ČZS

PRODAM

Zamrznjen cvetni prah, tel.: 040/249 323.

Cvetni prah, svež, zamrznjen, pakiran po 5 kg (Ljubljana), tel.: 041/990 360.

Večjo količino cvetnega prahu, tel.: 051/366 071.

Matični mleček lastne pri-delave, pakiran po 30, 100 in 200 g, mogoča tudi dostava, tel.: 031/309 841.

Cvetlični, akacijev in kosta-njev med, stroj za odkrivanje satja in 8-satno točilo za med, tel.: 031/326 959.

Cvetlični, lipov in gozdni med ter matični mleček, tel.: 070/492 593.

Kostanjev, gozdni in hojev med ter surov propolis in cvetni prah, tel.: 031/787 235.

Gozdni in hojev med, tel.: 041/403 960.

Hojev in gozdni med ter če-belji vosek, tel.: 041/298 199.

Zabojujnik na nastavljivih nogah za prevoz 10 in 12 panjev ter lipove AŽ-satnike, kakovostne izdelave, ugodno, tel.: 031/753 345.

Hojev med, pakiran po 25 kg (Dolenjske Toplice), tel.: 041/880 727.

Hojev med, tel.: 031/882 295.

Hojev med, tel.: 031/244 601.

30 rabljenih 3-satnih AŽ-prašilčkov, več 5- in 7-satnih panjev ter 2/3 LR-naklad in satnikov (Litija), tel.: 031/533 939.

Pet novih 10-satnih AŽ-pa-njev iz lipovega lesa z lovilnikom varoj, tel.: 041/822 366.

Nove 10-satne AŽ-panje, tudi trietažne, tel.: 031/501 801 (po 18. uri).

AŽ-panj in trietažni AŽ-panj, tel.: 040/212 300.

Sušilniki SUŠA

Za sušenje cvetnega prahu in topljenje kristaliziranega medu, sušiti je mogoče tudi sadje, zelenjavo, zelišča, gobe itd.

Blaž Okorn, s. p.
Sp. Sorica 1a
4228 Železniki
tel.: 04/519 80 30 ali
031/542 517
e-pošta:
blaz.okorn@siol.net
www.susilnicesadja.si

**MIZARSTVO
K R Ž E**
1930

Prasilčki (5s, 7s), AŽ-panji (9s, 10s, 11s, 12s), AŽ-Kozinc 11+3, trietažni AŽ (9s, 10s), lipovi satniki, pitalniki Francič, distančni vložki

Z veljavno
čebelarstvo
izkaznico priznamo
4% popust pri
nakupu v vrednosti
več kot 42 EUR.

Po želji izdelamo tudi druge vrste panjev.
Panji so iz masivnega smrekovega
lesa, rogljičeni (cinkani).
Blago vam lahko pošljemo po hitri pošti.

**MIZARSTVO
K R Ž E**
1930

Idrijska 10, 1360 Vrhnika
Telefon/faks: 01/ 755-13-17
GSM: 041 420 200
E-pošta: spelakrze@yahoo.com

Osem 9-satnih, tri 7-satne in en 5-satni AŽ-panj ter preostalo čebelarstvo opremo, tel.: 041/644 506.

Novo, izboljšane 2/3 LR-panje z veliko dodatne opreme; ob nakupu štirih panjev podarim namensko stojalo za panje, tel.: 041/875 255.

Čebelnjake, izdelane po naročilu, od 800 EUR naprej, Mizarstvo Malavašič, tel.: 041/633 311.

Zabojujnik za prevoz čebel z avtomobilsko prikolico za 10 AŽ-panjev, prevlečeno z aluminijem, tel.: 031/817 721.

Lipove AŽ-satnike, lepljene, zbite, vrtane, vogali so pobrušeni, lahko tudi zažičene, in več vrst kozic (od 7- do 15-satnih), tel.: 031/753 345.

Lipove deske, debeline 22, 32 in 42 mm, posušene na zraku, mogoča dostava večjih količin, tel.: 040/211 346.

Lipove deske, 32 mm, satnike, vrtane na 6 lukenj, sestavljene ali sestavljene, cena po dogovoru, tel.: 051/325 353.

Šestsatno točilo, nerjaveče, na ročni pogon, zelo ugodno, tel.: 040/648 719.

Več čebelarskih knjig in zbornikov, tel.: 040/648 719.

Prvovrsten akacijev med, tel.: 040/160 015 (po 15. uri).

KUPIM

50 kg voska, tel.: 040/573 746.

Vosek za izdelavo satnic (3–5 kg), tel.: 031/342 360.

Štiri rabljene AŽ-panje s krmilnikom in mrežo, tel.: 040/838 956.

Čebelarstvo opremo, tovorjak ali zabojnik s čebelami ali brez njih, točilo, ometalnik, parni talilnik, posodo za med in drugo ter čebelji vosek, tel.: 031/753 345.

Slovenski čebelar in sadjerejec od leta 1883–1889 ter Slovenski čebelar od leta 1898–1946 (Šmarjeta), tel.: 041/611 377.

Manjše zemljišče z dobro gozdno pašo v okolici Iške pod Krimom ali Ribnice, najemnina v medu ali denarju, tel.: 040/803 953.

N O V O!!! EKOPRŠILNIK

Novi ekopršilnik ustvarja zelo fino meglo, primerno za pršenje pripravkov za zatiranje škodljivcev na različnih področjih. Preprosta uporaba in priprava zelenih koncentracij.

Novo v ponudbi! Imetniki starejših modelov imajo ob nakupu priložnost starega zamenjati z novim ter si s tem zagotoviti dodatni popust.

Po dogovoru je mogoč tudi prikaz delovanja ekopršilnika v posameznih čebelarskih društvih. Informacije o pršilniku in prodaji po tel. št.: 041/718 743 in 041/833 056 ali na e-naslovu: brane.avsec@siol.net.

Izdelano v Sloveniji

Predstavljamo vam novost na slovenskem tržišču: spiralni potopni talilniki za med

Kupiti jih je mogoče v treh različnih dimenzijah:

Premer	Moč	Cena*
170 mm	50 W	70,00 €
215 mm	50 W	75,00 €
300 mm	75 W	85,00 €

*V ceno je vključen 22 % DDV

Odlikuje jih:

- velika kontaktna površina med medom in grelnim telesom, ki je izdelano iz nerjavečega jekla,
- zaradi spiralne oblike je grelna površina enakomerno razporejena po celtni širini posode,
- stalna temperatura gretja, tako da ta ni nikoli višja od 40 °C,
- preprosta uporaba – grelnik samo priključimo v standardno 220 V vtičnico in namestimo v posodo,
- preprosto vzdrževanje – po uporabi grelnik operemo v topli vodi in posušimo.

Naročila sprejema in prodaja: **Air maat, d. o. o., Povir 52a, Sežana**
e-pošta: jani@atelsek.si, GSM: 041/649 142

FRANC ŠOŠTER
1926–2013

Člani ČD Šempeter v Savinjski dolini smo lani izgubili enega izmed svojih ustanovnih članov. Bil

je čebelar z vsem srcem, saj so mu čebele, dokler mu je to dopuščalo zdravje, pomenile največ. Veliko truda je namenil graditvi našega čebelarskega doma, pri kateri je pomagal tako organizacijsko kot tudi s fizičnim delom. Za njegov prispevek pri tem smo mu izjemno hvaležni. Bil je tudi tajnik in predsednik društva. Ko je zgubil boj z boleznijo, je bil pokopan v ožjem družinskem krogu.

ČD Šempeter v Savinjski dolini

FILIP UDRIH
1925–2013

Po hudi bolezni je lani umrl še en ustanovni član ČD Šempeter v Savinjski dolini – naš Lipče, kakor

smo ga klicali. Bil je zgleden čebelar, dokler mu je zdravje dopuščalo delo s čebelami. V društvu je bil ves čas zelo dejaven, rad pa je tudi pomagal in svetoval preostalim čebelarjem v društvu. Nazadnje je bil predsednik nadzornega odbora. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

ČD Šempeter v Savinjski dolini

MARJAN KOKALJ
1969–2014

Letošnji 22. maj je bil žalosten dan, saj smo se številni krajinai Naklega, sodelavci in čebelarji poslovili od mladega in perspektivnega čebelarja. Marjan oz. Džoni, kot smo ga klicali, je bil kot strokov-

ni sodelavec v čebelarstvu zaposlen na Kmetijskem inštitutu Slovenije v Ljubljani. Delal je na področju selekcije kranjske čebele, sodeloval s ČZS, pa tudi s čebelarji po Sloveniji in v tujini. Opravil je več strokovnih tečajev, med drugim tudi tečaj o umetnem osemenjevanju matic. Kot preglednik medu in čebel je sodeloval tudi pri ocenjevanjih medu in pregledih čebel. Od leta 2008 do 2012 je bil predsednik MOČZ Kranj. S 24 čebeljimi družinami je čebelaril v Naklem in Goričah. Za njegovo prizadevno delo mu je ČD Goriče podelilo odličje Antona Janše III. stopnje. Čebelarji ga bomo pogrešali kot strokovnjaka, njegova mlada žena in sinova pa kot moža in očeta.

Jože Friderik Mali, ČD Goriče

BRANKO MONETTI
1949–2014

Letos zgodaj spomladi je v 65. letu starosti umrl Branko Monetti, ki je bil član ČD Lovrenc na Po-

horju vse od leta 1998. Vedno je našel čas za pomoč pri delu v čebelarskem domu, udeleževal se predavanj ter si tako nabiral teoretično znanje. Z velikim veseljem je pomagal čebelarjem začetnikom. Ob nedeljah popoldne je rad zahajal v čebelarski dom, se družil s čebelarji in poklepetal o čebelah. Čebelaril je tako, kot je živel – delovno in skromno. Skrbel je za petnajst čebeljih družin. Za svoje delo v čebelarstvu je prejel odličje Antona Janše III. stopnje.

Branku smo v upanju, da je svoje znanje prenesel na sina in vnuke in da se bo čebelarjenje pri Monettijevih na Činžatu nadaljevalo, hvaležni za vse delo in prizadevanje na področju čebelarstva.

ČD Lovrenc na Pohorju

VENČE TINTA

5. september 1932–24. april 2014

Venče Tinta se je rodil v vasi Gorenje Polje. Leta 1963 mu je svak podaril čebele, zato je postavil čebel-

njak ter se včlanil v ČD Tolmin. Bil je dejaven član komisije za odličja, predsednik NO, predsednik disciplinske komisije in poverjenik za območje Deskle. Leta 1998 je pripravil tudi brošuro ob 90-letnici ČD. Sodeloval je tudi pri pripravi Zbornika ČD Tolmin ob 100. obletnici ustanovitve ČD leta 2008. Več mandatov je bil član izvršilnega odbora, delegat za Primorsko in član komisije za izobraževanje pri ČZS. Za svoje prizadevno in neutrudno delo je prejel vsa tri odličja A. J. – III., II. in I. stopnje, ČD Tolmin pa ga je imenovalo za svojega častnega člana. Prizadevanja Venčeta Tinte za napredek čebelarstva bomo ohranili v lepem spominu.

ČD Tolmin

VIKTOR RATAJ
1937–2014

Februarja 2014 smo se poslovili od našega člana Viktorja Rataja. Ker je bil Viktor predan naravi

in kmetovanju, se je, ko je kmetijo prepustil sinu, začel ukvarjati s čebelarstvom. Prve panje je kupil leta 1992, kmalu pa je njihovo število povečal, saj so mu čebele pridno rojile.

Bil je predan in dejaven čebelar. V okolici čebelnjaka je nasadil na desetine medovitih dreves in drugih rastlin, zato mu je ČD podelilo odličje A. J. III. stopnje. Za čebelarjenje je navdušil tudi sinova in vnuka, tako da njegove čebele še naprej nabirajo med na domačih poljanah. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

ČD Novo mesto

PE ČEBELARSKI CENTER MARIBOR

Streliška 150, Maribor - Tel/Fax: 02 / 331 80 10

Delovni čas: od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure,
sobota: od 8. do 13. ure; v nedeljo zaprto.

GSM: 051/348-426

e-mail: jana.pp@amis.net

www.cebelski-center.si

**Zaščitna oprema za
čebelarjenje**
Posode in točila za med
Sladkor in sladkorne
pogače, sirup za čebele

Nudimo vam:
Voščene satnice AŽ, LR
Satniki AŽ - lipovi, rogljičeni
Panji AŽ, LR, LR 2/3
Drobni pribor

Kozarce za med
Pokrovčke s čebeljimi motivi
Stekleničke za propolis
Steklenice raznih oblik in velikosti
Kartonsko in plastično embalažo

PE ČEBELARNA OB PARKU

Tyrševa 26, Maribor, Tel./Fax: 02/251 60 12

Delovni čas:

Pon., sre., pet. odprto od 9h - 17h

**Naročeno blago vam lahko pošljemo po hitri pošti,
pri večji količini pa po želji dostavimo na dom!**

JANA - Trgovina, posredovanje, zastopanje - Jana Pušnik Pokrivač s.p., Maribor

Glasilo Slovenski čebelar je ustanovilo Slovensko čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko leta 1898. Izdaja ga Čebelarska zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica.

Transakcijski račun ČZS: 02300-0013332083, matična številka ČZS: 5141729, ID za DDV: SI 81079435, šifra dejavnosti: 94.120.

KONTAKTNI PODATKI ČEBELARSKE ZVEZE SLOVENIJE: Tajništvo: 01/729 61 00, faks: 01/729 61 32, info@czs.si, www.czs.si, Anton Tomec, tajnik: 01/729 61 02, 031/236 041, anton.tomec@czs.si, Barbara Dimc, poslovna sekretarka: 041/370 409, barbara.dimc@czs.si, Boštjan Noč, predsednik: 01/729 61 06, 040/436 512, nobc@czs.si. **Uredništvo:** Marko Borko, urednik: 01/729 61 14, 051/637 204, marko.borko@czs.si, www.czs.si/slovenskicebelar.php.

Priznana rejska organizacija: dr. Peter Kozmus, strokovni vodja: 01/729 61 16, 041/352 997, peter.kozmus@czs.si. **Opazovalno-napovedovalna služba:** Jure Justinek, vodja ONS: 01/729 61 31, 041/644 217, jure.justinek@czs.si, avtomatski telefonski odzivnik: 01/729 61 20, https://ecbelaar.czs.si/User/Login?returnUrl=/Čebelarska knjižnica Janeza Golničnika (vsak prvi delovni četrtek v mesecu od 13. do 17. ure: 01/729 61 11, cebelarskaknjiznica@czs.si, www.czs.si/knjiznica.php. **Ohranimo čebele:** www.ohranimo-cebele.si. **Sklad za ohranitev kranjske čebele:** www.czs.si/sklad.php. **Spletna trgovina ČZS:** www.czs.si/eshop/index.php.

KONTAKTNI PODATKI JAVNE SVETOVALNE SLUŽBE V ČEBELARSTVU: Lidija Senič, vodja službe: 01/ 729 61 10, 040/436 515, lidija.senic@czs.si, Vlado Auguštin, svetovalec specialist za tehnologijo čebelarjenja: 01/729 61 24, 040/436 516, vlado.augustin@czs.si, Tanja Magdič, svetovalka specialistka za ekonomiko čebelarjenja: 01/ 729 61 04, 040/436 513, tanja.magdic@czs.si, mag. Andreja Kandolf Borovšak, svetovalka specialistka za zagotavljanje varne hrane: 01/ 729 61 33, 040/436 514, andreja.kandolf@czs.si, Nataša Lilek, svetovalka specialistka za zagotavljanje varne hrane: 01/ 729 61 29, 040/436 519, natasa.lilek@czs.si, Tomaž Samec, svetovalec specialist za zagotavljanje varne hrane: 01/ 729 61 18, 040/436 517, tomas.samec@czs.si, Nataša Klemenčič Štrukelj, administrativna delavka in svetovalka za ekonomiko čebelarjenja: 01/729 61 24, 040/436 518, natasa.klemencic.strukelj@czs.si.

Uredniški odbor: Vlado Auguštin, Marko Borko, Janez Gregori, prof. biol., Maksimiljan Gržina, Borut Preinfalk, dr. vet. med., dr. Maja Smodiš Škerl, dr. vet. med., Milena Urh, Tone Žakelj

Urednik: Marko Borko, univ. dipl. ped., lektorica: Nuša Radinja, prof.

Oddaja prispevkov: članki do petega, obvestila, reklame, mali oglasi do desetega v mesecu.

Avtorjem priporočamo, da v člankih uporabljajo strokovno izrazje v skladu s Čebelarskim terminološkim slovarjem. Mnenje avtorjev člankov ni nujno mnenje uredništva. Uredništvo ne odgovarja za vsebino malih oglasov. Prispevki so v elektronski obliki brezplačno in javno objavljeni na spletnem portalu ČZS, spletnem portalu Digitalne knjižnice Slovenije in drugih spletnih straneh.

Reklamni oglasi: cela barvna stran 500 € (ovitek) oz. 300 € (notranjost), pol strani 150 €, tretjina strani 100 €, četrt strani 70 €, petina strani 50 €, pasica 20 €. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo reklamnega oglasa je 10 %, za 6- do 10-kratno objavo 20 %, za celoletno objavo 30 %. Člani lahko dvakrat na leto objavijo brezplačne oglase do 20 besed, vsaka nadaljnja beseda je 0,25 €. Splošni oglasi po 0,25 € za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 80 besed. Osmrtnice ne smejo biti daljše od 200 besed. Cene so brez DDV.

Priprava za tisk in tisk: Medium, d. o. o., Žirovnica 60c, 4274 Žirovnica

Tiskano na papirju s certifikatom FSC (trajnostno gospodarjenje z gozdovi).

Naklada: 7600, tiskano: 25. 11. 2014

Glasilo Slovenski čebelar, ki ga izdaja Čebelarska zveza Slovenije s sedežem na Brdu pri Lukovici, je vpisano v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS pod zaporedno številko 585.

Izdaja Slovenskega čebelarja je delno financirana iz sredstev Javne svetovalne službe v čebelarstvu.

ČEBELARSTVO RIHAR - KOCJAN

Robert Kocjan s.p.

Gabrje 42, 1356 Dobrova

Tel.: 01 36 41 106, faks.: 01 36 41 307

GSM.: 031 351 964

e-pošta: robineli@siol.net

WWW.RIHAR-KOCJAN.SI

ČEBELARSTVO - IZDELAVA ČEBELARSKÉ OPREME - TRGOVINA

MATIČNA REŠETKA

IZOLACIJSKA PENA

OJAČANA RAZSTOJŠČA

TESTNA MREŽA

ČEBELJE POGAČE

SATNICE

SATNIKI

VSE ZA OBNOVO PANJEV

ČEBELARJEM Z VELJAVNO ČLANSKO IZKAZNICO PRIZNAMO
4% POPUST PRI
GOTOVINSKEM NAKUPU NAD 50 EUR V NAŠI PRODAJALNI.

Naročeno blago vam lahko odpošljemo s
paketno pošto.

**KUHAMO
STARO
SATJE**

Staro satje in
pokrovčke
(brez medu in
cvetnega prahu)
sprejemamo samo v
PVC vrečah
od 10.11.2014 do
31.03.2015.

Spoštovani čebelarji!

*Ob iztekajočem letu se
vam zahvaljujemo za
izkazano zaupanje in
vam želimo vesel
Božič ter medeno leto
2015 !!!*

Srečno!

Delovni čas: od pon. do čet.: 08-12 in 15-18, pet.: 08-15

ZMERNE CENE - TRADICIJA - KVALITETA - IZKUŠNJE, PRIDOBILJENE V LASTNEM ČEBELARSTVU

APIS M&D®

ČEBELARSTVO MARKO DEBEVEC

ČUŽA 7, 1360 VRHNIKA

tel.: (01) 755 12 82, faks: (01) 755 73 52

Delovni čas:

ob delavnikih 9.00–12.00

16.00–18.00

Decembra bo trgovina

ob sobotah zaprta

apis.md@siol.net

AŽ-PANJI 10-SATNI

TRIETAŽNI AŽ-PANJ

SAMO 0,95 EUR/KG

SATNIKI:

AŽ-VRTAN,

LEPLJEN,

ZBIT

LR-STANDARD

LR 2/3

PRAŠILČEK
AŽ 5-IN 7-SATNI

GRELNKI ZA
MED 187 EUR

KAKOVOSTNA RSF-
TOČILA

STANDARDNI LR-IN
DVOTRETINJSKI
LR-PANJ

ŽICA ZA SATNIKE
250 g RSF - 4,8 EUR
250 g CINKANE - 2, 5 EUR

■ Naročeno blago pošljemo tudi po hitri paketni pošti (z izjemo lomljivih izdelkov). ■ Prekuhava voščin brez medu in cvetnega prahu v zaprtih plastičnih vrečah od 17. 11. 2014 naprej. ■ Sati morajo biti preštet, sicer menjava ne bo mogoča. ■ Po izjemno nizki ceni vam iz vašega voska izdelamo satnice – 0,95 EUR/kg. ■ Vosek steriliziramo pri 125 °C. ■ Odkupujemo vosek (do 5,5 EUR/kg). ■ Z veljavno čebelarsko izkaznico priznamo 4 % popust pri nakupu v vrednosti več kot 50 EUR (z izjemo izdelkov v akciji). Popusti se ne seštevajo.

- Panji so izdelani natančno in kakovostno.
- Uporabljamo vodoodporne materiale in lepila.

- Kakovostna izdelava po ugodni ceni.

Trgovina in proizvodnja: Vrhika, Opekarska 16
Priznana vzrejalšče čebeljih matic Debevec